

**Nwa' wvù Baul to san̄εε ê kentaashε
ke
Lum
Fiεε fi nu ê Nwa' wvu Lum wvun
e**

Nwa' wvun to san̄ Baul fô bonyii bo mbee le bo Lum e keeseε ê bó fiεε fi wvú kee εkumε mbee wvù è nu wvu bonyii bo Klistu le bô fiεε fi mbee wvudvu shieele le bonyii bodvu egeè. Nwa' wvudvu wvun ken̄ke fiεε ficii fi εkumε bon'yεεyi bo Baul le fele bon̄wa' bew bomew bocii.

Wvú nu ε gay le bonyii bocii, kenεε è nu Bojuu kenεε bonyii bô yaa nu ke Bojuu ken̄ke keeseyse bikuu bibole bô bo Nyo', njefo bó bocii nu ε bó ken̄ke kebefε. Wvú nu ε jeme le wee keeseyse εkolε kew bô Nyo' nu ke seke wvú ε lese fitele yî Jisos Klistu le.

Baul to nu ε san̄ ten̄ keeseyse lenε dì wvú to gomte keeke elen̄ egen̄ eyen̄ kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Lum e kedvu le. Wvú to seyse le wen nu ke edioo ε gen̄ ε buy jó, é wen emoocε bô bó caan ege lemme ê bó entelen̄, é bó ke etom wen é wen egen̄ fwe, egen̄ ebuy Sbεen̄.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-17 Ken̄kewcε bô bikuu bi mwεem e

1:18-3:20 Ekumε le bonyii bocii yî nshε le shieele le bó eboyse bó

3:21-4:25 Je yî Nyo' gomte le bonyii efey jó sε boy

5:1-8:39 Nshii wvu fwe wvù bonyii bo Klistu le ken̄ke

9:1–11:36 Bonyii bo Islael ê ntaŋ Nyo' le
 12:1–15:13 Nce bonyii bo Klistu le
 15:14–16:27 Kemεse bô bonɣayma ê bonyii

¹ Ε nu me wvù Baul wvù waa lemme Klistu Jisos. Nyo' to nu ε tee me le me enù waa ntum Jisos, gεε le me enfewcì saaka wvù jee wvu wvuwen.

² Saaka wvù jee wvun nu wvù Nyo' to kawεε bonyii dvù fele yî bonyii bew bo ntum e, no fí nu ε bó ε san̄ ê Nwa' we wvù yuule le.

³ Wvù nu εkumε Waa we wvù to joε ye wee wvu wum, ε bó boo wvù ê kfuu di Nfon Dawe le.

⁴ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ε Nyo' to duŋce fele yî Keyoy ke Yuule le le è nu Waa wen wvù keŋke mvunɣay no wvù to bvuseε wvù yî kpwe le.*

⁵ Ε ge Jisos Klistu Nyo' ε σε buw me le me enù waa we ntum, wvu le me enge é bonyii bocii bô yaa nu ke Bojuu elese fitele yî ye le, eyuukè ε è nu wvù le bensee diee diew.

⁶ Ben ten nu ηgoο bonyii bô Nyo' nu ε tee wase le bó enù bonyii bo Jisos Klistu le.

⁷ Me ε no nsaan̄ke ηwa' wvun fô ben e bocii bô nu Lum, bô nu fitele fi Nyo' le, ε wvù ε tee le bó enù bonyii bô è nu bew.

Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembon̄en ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leεtene.

1:1 Lem 9:3-15; 26:16; Gal 1:15-16   **1:2** 3:21; 1Bi 1:10-12   **1:3**
 Mat 1:1; 20:30-31; Lem 13:33; 2Tim 2:8   * **1:4** Kεεε le, “Jisos Klistu
 nu ε Nyo' to duŋce bô mvunɣay fele yî Keyoy ke Yuule le le è nu Waa
 wen no wvù to bvuseε wvù yî kpwe le”.   **1:5** 11:13; 15:15-18; Gal
 1:1; 2:7, 9   **1:7** 5:1; 15:33; 16:20; 1Kol 7:15

Ɛ Baul no shieele keelaa ghane ê bonyii bo Lum e

⁸ Me ngomte keen'yaw enya keyoone ê Nyo' wem nje ben bocii nfele yî Jisos Klistu le, njefo won tfuu jemyi ekumε fitele fi ben nu ε lese yî ye le.

⁹ Nyo' wvù me nlemte wvù le bô fitele fiem ficii yî saaka wvù jee wvu ekumε Waa we le leeme fwe wem le me nké no nkumyi ben sekecii ê bunle yem e.

¹⁰ Me nké ndioo mbunlee no nleke le é je nelo ε yene, é me ento ê ben e keseen fen é Nyo' ε bee,

¹¹ njefo me nkoonke naa baay keen'yen ben e wvu le me engaw nnya yî Keyoy ke Yuule nu ε nya ê me beene, é yî ege é ben etemyi.

¹² Fì nu le, é beene eyvuwε mvuntelem mvusεbeene, é fitele fi ben lese yî Nyo' le eyvuwε fiem, é fiem eyvuwε finen.

¹³ Boom bo bwεem e, me ngomte le ben ekiεε le me nu ε nkaw wase bokaŋ e bokaŋ e le me nu ento ê ben e, nké nkaw ε fiεε jewse ke me. Ɛ me ngomte le me ento wvu le me enkenke ngbwele jo ben lenlen no me nu ε nkenke wase jo bonyii bomew bô yaa nu ke Bojuu.

¹⁴ Lemme din fô bonyii bocii le nu ê kendoŋ kem e, kenεε è nu bonyii bô nu won wvù yuu wase le, kenεε è nu bô beε entfun, kenεε bonyii bô kenke bvufee, kenεε bô beε biyuŋ.

¹⁵ Ɛ nεε fiεε fi fitele beenci naa me baay keen-fewcε saaka wvù jee ê ben ten bô nu Lum.

Mvungay mvu saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le

¹⁶ Ben ekeè le ke me η'wuumene fiεε fi ekumε

saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ke. Me ñkee lo le è nu fô mvunḡay mvu Nyo' le keeboyse wee tfuu wvù nu ε lese fitele yî ye le nu. E saaka wvun yaake gene ε è nu fô Bojuu le se gene ten fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.

¹⁷ Fì nu ε saaka wvù jee wvun duḡci je yì Nyo' joo le wee nu teytey ê wvù ejise le. E fifin keW ε gen ε mase yî fitele fì mweten lese yî ye le. E nu fiεε fì bó nu ε saḡ le,

“Wee wvu teytey nu ke ecee nje fitele fì wvù lese yî Nyo' le.”

Shém ffuuke Nyo' no bonyii buwyi mwεεm

¹⁸ Me njemyi nen njefo shém Nyo' ké no ffuuke fowe bò bonyii bò maa lo wvù buwyi mwεεm, ε gee dibole di befe yike keceey ke diεw Nyo' le.

¹⁹ Yí ffuuke nonen njefo fiεε fì bonyii nulo ekiεε ekumε Nyo' yen'yi endan, njefo wvù wvù Nyo' nu ε duḡce wase ê bó.

²⁰ E keW naa lo fonkeW no Nyo' to bomεε won nu ε mvunḡay mwew mvù mey lo, bò no wvù wvù Nyo' nu, nu ε bonyii ε yen wase ε bvuu ε kiεε yî mwεεm mvù wvù bom e, naa no bonyii yaa cim yene wvù le ke. Nonen ke je bvuu nu dvù yì bó ke enε ewowlene duu le ke bó kee Nyo' ke.

²¹ Naa no bó cim kee Nyo' nonen, ke bó wvumte wvù diεwε Nyo' le kenεε nyaa keyoone ê wvù ke. Bonkpawace bobole nu ε ne ε tu bo εcici. Bikuu bibole bi biye nu ε yinḡen ke ε è nu bò ejiwε.

²² Bó duu le bó keḡke bvufee, ε kaa ε ne ε tu biyuj.

1:17 3:21-30; 4; 10:4-13; Abk 2:4; Gal 3:9-12; Fili 3:9; Ibu 10:38
1:18 2:5, 8; Efe 5:6; 2Tes 2:12   **1:19** Job 12:9; Mben 19:1-4; Lem 17:27-28; 1Kol 1:21   **1:21** Efe 4:17-18   **1:22** 1Kol 1:19-20

²³ Bó nu ε shεε keebunlee Nyo' bvukukε wvù yaa nulo ekpwe κε, ε fey ε no bunlee ε è nu mvumooso mvù bó kene bô can mvú ε no fieesene bonyii bò nulo ekpweκεn, bô mvunyiim noo nyám yì lεne we, bô yì sone kuse.

²⁴ No fí nu nonεn Nyo' ε mum ε cinε bó le bó ε no gee wase ε è nu mwεεm mvù mvuntelem mvubole shieele mvù è nu mwεεm mvu nnyεn e, ε bó gee nonεn bô ye yibo wee bô wee, mum shoose bikuu bibole.

²⁵ Bó nu ε kumεn keceεy ke εkumε Nyo' ε tu mbiay, ε no bunlee bvuu lemte ε è nu mwεεm mvù Nyo' bom e εfey keebunlee bvuu lemte ε è nu wvú wvù Bomεεn e. Ε è nu wvú wvù bó κεηκε keebensee sekecii se ηka. Fí enù nonεn.

²⁶ No bó gee nonεn, Nyo' ε mum ε cinε bó le, ye ε no yvuwse bó keegeε mwεεm mvu kenshoose le. Ε bokεnεε jiime fô bokεnε le, ε Nyo' to baa bom wee le wvú egeè nonεn κε.

²⁷ Ε è nu κε ληληη no bolemsε cin'yi je yì Nyo' to gee keejiime bô bokεnε le, ε ye yvuwse bó keejiime ε è nu fô bolemsε bomew e. Ε bolemsε gee mwεεm mvu kenshoose le bô bolemsε bomew. No bó gee nonεn mum joo ηγεω yî bikuu bibole wvù è nu nlawma gee dibole dì befe.

²⁸ No bonyii bodvu baa eyεne λε fí nu ληη keekiεε Nyo', Nyo' ε mum ε cinε bó le λε bó eκεηκε bvufee ε è nu bvu keyuη e, mum gee mwεεm mvù bó yaa κεηκε keegeε κε.

²⁹ Mvuntelem mvubole ε mum ε no nu ε mvú

ε yiηsen bô mwεem mvù befe jεy jεy. Bó buwyi mwεem, dewkene εjisε, keηke mvuntelem mvù befe, bene bindon bô bonyii, yuwyi bonyii, diuu bvudiuw, leεle kenleεma, ηgomgome bô mwεem, kunsene mvuηkunsen,

³⁰ beete bô εdiee ε bonyii, bane Nyo', seεnene kensεnen, tεmyi bikuu, saale ye, momte kuw, tεmyi bikuu bô bo'icee bobole noo bobwee bobole.

³¹ Bó nu biyuη yaa leeme yî diεw yibole ke. Bó nyεwle bô bonyii bomew, yaa camte shen fô bonyii le ke.

³² Bó gee nonen kee ke naa le Nyo' nu ε leke wase le wee wvù gee mvumvun mwεem nu ε wvù keηke keekpwe. Geenεn, bó ε no gee ke gene dvú, bvuu bensee bonyii bò gee kfuw mvumwε mwεem.

2

Nyo' nu ke esaake wee bii gee di mwεten e

¹ Nonen wo wvù lomte gee di wee mvu le kenεε ε nu wo wvù yeε, ekeè le ke wo ten nu se jay ke. ε keè le no wo lomte gee diεw nu ε wo leese ε ε nu εkolε kuw ηγεw e, njefo wo wvù lomte wε gee ke naa ten fiεε fi wvù gee.

² Beene kee lo le, é Nyo' laη ηγεw yî bonyii bò gee mvumvun mwεem e, tu wvù laanηke bii kecey e.

³ Nonen wo wε wvù lomte gee di bonyii bò gee kfuw mvumwε mwεem e, geenεn ε wo kebεε gee ke ten mvú, kpwaake le wo nu ke eboy can nsaw Nyo' le?

⁴ Nuw le ke wo yene le Nyo' keηke fitele fi jee fô bonyii le baay, kuule shém baay, nu ten nyεkeey

baay ε? Ε keè λε fitele fi jee fi Nyo' le fô wo le dunçi λε wo ekumen fitele fiuw.

⁵ Geenεn no wo nu ε tun keekumen fitele fiuw, ε no gee ε fí temyi ke gene lo, nu ε wo biise ε è nu ηγεω fô εκολε kuw e, wvù nu ke enu diuu dì Nyo' nu ke edunçe shém yì ffuuke seke wvú saake bonyii bocii ê je yì λη e.

⁶ Nyo' nu ke elaw wee mwaanη mwaanη bii gee di mwεten e.

⁷ Bonyii bò nu nyεkeey, lemte lemme dì jee, gomte ε è nu bvukuke bô n'wvum noo nshii wvù yaa kaa κε, nu ε wvú nu ke enya nshii wvù meγ lo ê bó.

⁸ Geenεn ε bonyii bò taale κε ε è nu bikuu bibole, tune keeyuw kecεey e, gee ε è nu mwεem mvù befe, nu ε Nyo' nu ke edunçe shém yì ton'yεen bô ηγεω ê bó.

⁹ Monlum mo baay bô nsase nu ke enu fô wee tfuu wvù gee kebefε le ε κew yî Bojuu le ε γεν yî bonyii bò yaa nu κε Bojuu le.

¹⁰ Geenεn, ε bvukuke bô n'wvum noo nλεten nu ke enu fô bonyii bò gee gee dì jee le ε κew yî Bojuu le ε γεν yî bonyii bò yaa nu κε Bojuu le.

¹¹ Fí nu ke enu nonεn njefo κε Nyo' ké no dunçi kejeey jeey κε.

¹² Bonyii bocii bò gee kebefε se bó cim κεηκε bonci bo Muses e, nu ε bó nu ke eley κε ηγεω e naa no bó yaa cim κεηκε bonci κε. Ε bonyii bocii bò gee kebefε ε bó nu εκuse jo bonci, nu ε bó nu ke esaw bó bii bonci bodvu le.

2:5 Yεsa 2:11-21   **2:6** 1Kol 3:13-15; 2Kol 5:10; Εφε 6:8; Mat 16:27

2:11 Lem 10:34; Kolo 3:25; 1Bi 1:17; Jεm 2:1   **2:12** Mat 7:21

13 Fí nu nonɛn njefo ke Nyo' nu ke ejo wee le wvú nu teyey ê wvú ejise njefo wvú yuuke fiɛɛ fi bonci jemyi ke. Wvú nu ke ejo wee le wvú nu teyey ε è nu seke mwɛɛn gee fiɛɛ fi bonci gomte.

14 Ɛ bonyii bò yaa nu ke Bojuu bò nu se bonci ne ε no gee mwɛɛm bô bonkpawɔɔ bobole ε è nu mwɛɛm mvù bonci gomte, tu bó nu wase bonci fô bikuu bibole naa no bó baa cim keɲke bonci bò Nyo' nu ε nya ê Bojuu ke.

15 Fifiɛ duɲci le fiɛɛ fi bonci gomte nu ε Nyo' ε san fô mvuntelem mvubole. Ɛ mvuntelem mvubole seɲe ten ê bó nonɛn. Ɛ bó dioo gee fiɛɛ fi befe, é fitele no saake bó. Ɛ bó dioo gee fi jee, é fí no tomte bó.

16 Mwɛɛm mvun nu ke ekooy diuu di Nyo' nu ke esaw bonkpawɔɔ bò bonyii bocii keɲke ê nnyile le fele yí Klistu Jisos e, no saaka wvú jee wvú me nfewci duɲci.

Bojuu saale ye bô bonci

17 Wo wvú teɲe ekole kuw le wee Juu, wo geele ekole yí bonci bo Muses e, yuuke ye le wo nu wee Nyo',

18 ε bó ε yeɛyi wase ben bô bonci ben ε kiɛɛ fiɛɛ fi Nyo' shieele, keɛ ten fiɛɛ fi looci jee naa ntay.

19 Ben kee naa ntay le è nu ben bò duɲci je ê binfele, nu ten bin'yeese fô bonyii bò nu kenjiwe le,

20 ε ben nu bò teete biyuɲ, ε è nu ben bò yeɛyi bonyii bò maa mwɛɛm diɛwɛ mvunley mvu boom e njefo bonci nu ε nya wase ben bô bvufee bvucii noo keɛɛy.

21 Wo wvù yeyi bonyii nonen, wo yeyi ke ten kuw ekole? Wo wvù fewci le fo wee econ bvucou, wo gee nee fiuw?

22 Wo wvù kayte le fo dwee wee kenee kpwee wee ejiim bô wee mvu, wo nu se wo gee nonen e? Wo wvù kaci lo fiε fi ekume mvumooso, wo nu se wo coouke mwεem yéw ncese yi mvumooso le?

23 Wo wvù saale ye bô bonci bo Nyo' le, ke wo yaa shoose Nyo' no wo ngoyte bonci bodvu?

24 E nu fiε fi bó nu ε san le, “Bonyii bô yaa nu ke Bojuu ké no beete bô diee di Nyo' le ε è ge gee dinen ben Bojuu.”

25 Keetfuse wee yew keηke naa sew, é è fen nu le wee wvudvu gee fiε fi bonci gayte. Geenεn, é wo ngoyte bonci, tu ntfuse yew wvù bó tfuse wo yew wvudvu nu ke diewe wo beε ntfuse.

26 Wee é no beε ntfuse, gee fiε fi leη fi bonci gomte, bó saa ejo le bó nu ε tfuse wase wvú yew, naa no wvú cim beε ntfuse?

27 Nonen, bonyii bô beε ntfuse yî nyam ye le geenεn geele bonci nu ke ege é bó else ben Bojuu ηgew e bô keηke bonci bô bó to sanεε, ε ben bvuu tfuuse bonyii yew geenεn ngoyte bonci bodvu.

28 Ben ekeè le ke wee Juu wvu leη nu wvù yen'yi ye le ke. E ke ntfuse yew wvu leη nu fiε fi bó yene fí le ekfun yî nyam ye le ke.

29 Wee Juu wvu leη nu wvu ê fitele le. E ntfuse yew wvu leη nu wvu ê fitele le, wvù ε seyse Keyoy ke Yuule, ε è yaa nu fiε fi bó yene ejise ke. Wvuwε wee nu ε è ké no bensee Nyo' wvú. Ke è ké no bensee

bonyii wvú ke.

3

Nyo' leeme ke yî keceey e

¹ No fí nu nonen, Bojuu fele bonyii bomew yî fiεε le? E sεw nu dvú yî ntfuse wvù bó tfuuse bonyii yew e?

² 'Eε, Bojuu fele naa bonyii bomew ê jé le nteen. Fi baay nu ε Nyo' to nu ε nya diεw ye ε è nu can yibole.

³ E nulo é bó emum egay ε no bonyii bomew bó le to baa eleeme yî diεw yidvu le, tu fifiε nu ege é Nyo' saa ebvuu eleeme yî diεw ye le?

⁴ Ke è nulo é fí ekooy nonen ke! Naa no bonyii bocii cim nu naa bo mbiay e, nu ε Nyo' leeme ke yî keceey e, no bó nu ε saη ε,
“Nyo', wo dioo jemyi, ε njeme wo no nu ke wvu leη. E wo ké no soo ke lo nsaw wo.”

⁵ Geenε é gee disεεbeene di yaa nu ke teytey fici keegeε ε gee di Nyo' le di teytey eyen'yi ntay, tu è nulo é beene egay ε la? E nulo é beene egay ε Nyo' baa gee leη keelaanke ηgew yî yese beene le? Me mbiite nen ε è nu no wee wvu wum ké no biite.

⁶ Ke è nulo é fí enu nonen ke! E fí nu nonen, é Nyo' ke eghan nεε sε saw won?

⁷ Geenε é me mbiayte mbiay ε yí gee ε keceey ke Nyo' le yen'yi gene lo fwe fwe too bô mbense fô diee diew e, é bó ebvuu esaake me ε me nu wee kebefε nje la?

8 Ɛ è fɛn nu nonɛn é bese saa egay le, “Fí jee le beene egeè bibefe wvu le mwɛɛm mvù jee etoò le?” Njeme wvun nu wvù bonyii beete diee disese dvú duu le è gayte bese. Boba bonyii nu ɛ bó nu ke ekeɲke ɲɛw wvù bó keɲke keekeɲke.

Kɛ wee wvu teyey nu naa lo dvú kɛ

9 Beene nu jeme naa le la keseen? Bese Bojuu fele bonyii bomew e? Naa fɛɛ ghɛɛy! Beene nu ɛ yɛn wase le Bojuu noo bonyii bô yaa nu kɛ Bojuu nu can mvuɲgay mvu kebefɛ le.

10 Fifin nu no bó nu ɛ saɲ le,
“Kɛ wee wvu teyey nu dvú kɛ, naa lo mwaanɲ.

11 Kɛ wee nu dvú wvù keɲke bvufɛe kɛ,
ɛ kɛ wee nu dvú wvù gomte Nyo' kɛ.

12 Bonyii bocii nu ɛ baɲke wase jim ê Nyo' le.
Bó bocii nu ɛ tu wase mwɛɛm mvu ɛcici.
Kɛ wee wvù keɲke fitele fi jee nu dvú kɛ, naa lo mwaanɲ.

13 Bó nu ɛ yan bosew ɛ gɛɛ boyɛ diɛwɛ jém e.
Bó nu bonyii bo leme le.
Njeme wvù buyte dew yibole nulo eyu wee diɛwɛ ɛdien ɛ fimbuw e.

14 Boncun bô njeme wvù cewcewe nu ɛ yiɲsɛn dew yibole.

15 Bó ké no nu cekey keeyu lo wee.

16 Bó ké no beete bô mwɛɛm,
too bô ɲɛw mondvuum monciim mò bó gene mó le.

17 Kɛ bó kee lo fiɛɛ ɛkumɛ nce wvu nyɛkeey kɛ.

18 Kε bó κενke naa lo nfan wvù wvu Nyo' fô mvun-
telem mvubole κε.”

19 Beene nu ε κιεε keseen λε fiεε fi bonci jemyi,
nu ε bó jemyi ê bonyii bò nu εκuse jo bonci bodvu,
wvu λε fo wee ke κενke naa lo fiεε fi wvú ewowlεn
jeme κε. Wee tfuu yî won wvun e nu ke eleem ê
Nyo' εjise etaje diuw we.

20 Ben ekeè λε, κε wee wvu wum nu dvú wvù Nyo'
nu ke ejo λε wvú nu teytey ê wvú εjise njefo wvú gee
fiεε fi bonci gomte κε, njefo bonci gee ε bonyii kee
lo mwεεm mvù befe mvù bó gee.

Je yì Nyo' joo λε wee nu teytey jó

21 Geenεn, keseen nu ε Nyo' ε duηce wase je yì
wvú joo wee λε wvú nu teytey jó ê wvú εjise. Ε je
yidvu yaa κενke fiεε keege bô bonci κε. Je yidvu yin
nu ε Nwa' bonci bo Muses e noo Bonwa' bo bonyii
bo ntum Nyo' le to tomte wase.

22 Je yì Nyo' joo λε wee nu teytey jó, nu ε yì bii
fitele fi wee wvudvu lese yì Jisos Klistu le. Ε Nyo'
gee fifin fô wee tfuu wvù nu ε lese fitele yì Klistu
le, njefo fô Nyo' le nu ε wee mvu yaa nu jεεy κε,

23 no wee tfuu nu ε ge wase kebefε ε mum ε no
nu ncejole fô bvukuke bvυ Nyo' le.

24 Geenεn, ε keseen nu ε Nyo' ε jo wase bonyii λε
bó nu σε jay. Ε è ge mbuwma we wvù wvú to buwεε
bonyii dvú diεwε nnya le fele yì Klistu Jisos wvù to
sumεε bonyii can ηγεw e.

3:18 Mben 36:1   **3:20** Job 4:17; Mben 130:2; 143:2; Lum 4:15; Gal
2:16; 3:22   **3:21** 1:2, 17   **3:22** 2:11; 3:9; 10:12; 11:32   **3:23** 5:2,
12; 8:18-20; Ken 3:19   **3:24** 5:17; Εfe 2:8; Tay 3:7

²⁵ Nyo' to nu ε nya wvú diεwε ncese le keege kewan bô ελεμε kew. Ε kewan kin nu fô bonyii bocii bô nu ε lese fitele yî ye le. Wvú to ge kewan kin keedunçε λε wen wvù Nyo' nu wee wvu teyey, njefo wvú wvù Nyo' to kuule lo shém bô bibefe bibole bì bó to shee gee fwele.

²⁶ Fifin to nu keedunçε yî kefew ke keseen e λε wen wvù Nyo' kebεε nu wee wvù gee mwεεm teyey, ε è bvuu nu wen wvù joo wee wvù nu ε lese fitele yî Jisos e λε mwετεn nu σε jay.

²⁷ No fí nu nonεn, tu fiεε bεε dvú fi è nεlo é beene ebensee ye yî dvú le? Kε fiεε nu dvú ke! Ε nεlo é bó ebvuu ebensee ye yî nci wvù la le? Nuu λε ebensee yî mwεεm mvù beene lemte le λε? Naa lo shikeey! Fí leeme ε è nu yî nci wvù λε beene nu ε lese fitele yî Jisos e.

²⁸ Ε nεε no fí nu. Beene nu ε leke λε Nyo' joo wee λε mwετεn nu σε jay ε è nu nje fitele fi wvú lese yî Jisos e, ε è yaa nu nje wvú gee fiεε fi bonci gomte kε.

²⁹ Nuu λε Nyo' nu kε Nyo' Bojuu maan ε? Kε è nu ten Nyo' bonyii bô yaa nu kε Bojuu le? 'Εε, wvú nu ten Nyo' bonyii bô yaa nu kε Bojuu,

³⁰ no Nyo' mεy kε mwaan, ε è nu wvú wvù nu ke ejo bonyii bô bó nu ε tfuse yew λε bó nu σε jay, ε è mεy kε nje fitele fi bó lese yî Klistu le kε ληληn no wvú nu ke ejo bô nu ntffuse λε bó nu σε jay kε ten nje fitele fi bó lese yî Klistu le.

³¹ Fí fεn nu λε beene emwase bonci nje fitele fi

3:25 Mat 26:28; Εfe 2:13; Kolo 1:20; Ibu 9:12-14; 1Jon 1:7; Mwm 1:5; 5:9; 5:1; 2Kol 5:18-21; Εfe 2:14-16; Kolo 1:20; 1:17; 3:3-4   **3:27** 3:1, 21, 31; 8:2   **3:28** Gal 2:16   **3:29** 3:22; 4:11-12   **3:31** 6:15; 8:2-4

beene lese yî Klistu le? Naa lo, ke è nulo é fí enù nonen ke! Fí nu le beene kenke keeleeme lo yî bonci le.

4

Abla'am nu kenfewsen ke wee wvù Nyo' joo le wvù nu se jay e

¹ E nulo é beene egay le Abla'am wvù icee kfuu diseebeene to yen le la ekume saaka wvun?

² E Nyo' fen to jo Abla'am le wvù nu se jay e è nu nje lemme di jee di wvù to gee, ke tu wvù nulo ekfune gvuw ekume fi. Geenèn, ke wvù kenke naa lo fi ee fi wvù nulo ekfune gvuw dvù ê Nyo' ejise ke,

³ njefo Nwa' Nyo' gayte le,
 “Abla'am to nu e lese fitele yî Nyo' le,
 e Nyo' mum jo wvù le wvù nu wee wvu teytoy.”

⁴ Wee wvù lemte e bó laake wvù, ké lemte é bó elaw wvù, bó saa ejo le nlawma we nu ke lo nnya e bó e nya ê wvù ke. E bó jo le è nu nlawma wvù wvù kenke keekenke.

⁵ Geenèn, é wee nu se wvù e lem fi ee, e lese e è nu fitele yî Nyo' wvù joo bonyii bò befe le bó nu se jay ê wvù ejise, tu Nyo' nu ejo mweten le wvù nu teytoy ê wvù ejise nje fitele fi wvù lese yî ye le.

⁶ Dawe ten to nu e jeme le njon wvu baay nu wvu bonyii bò Nyo' joo le bó nu teytoy ê wvù ejise e è yaa nu nje lemme di bó nu e lem ke.

⁷ Wvù to nu e jeme le,
 “Njon wvu baay nu fô bonyii bò Nyo' nu e leeshe
 wase bojay bobole,
 e banje bibefe bibole.”

8 Ε njon wvu baay nu fô wee wvù Nyo' yaa bæε
 ηgoyte fite
 fi kebefε kew e κε.”

9 No fi nu nonεn, tu njon wvu baay wvun nu κε
 fô bonyii bò bó nu ε tfuse bó yew maan e? Nuu λε
 wvú nu ten fô bò bæε ntffuse le le? Beene be ε gay
 wase λε, “Fitele fi Abl'am to lesεε yî Nyo' le to nu ε
 ge ε Nyo' jo wvú λε wvú nu wee wvu teytey.”

10 Nyo' to jo Abl'am λε wvú nu wee wvu teytey
 ε è nu seke la? Ε to nu ε bó ε tfuse wase wvú yew,
 nuu ε wvú bæε ntffuse le? Ε to nu ε wvú bæε ntffuse.
 Κε bó to baa tfuse wase wvú yew κε.

11 Βó to tfuse wvú yew diεwε nciise le keeduηce
 λε wvú nu wase wee wvu teytey nje fitele fi wvú
 to lesεε yî Nyo' le seke wvú to bæε ntffuse. Nonεn
 Abl'am ε mum ε no nu icee bonyii bocii bò nu ε
 lese fitele yî Nyo' le ε bó baa tfuse bó yew κε, wvu
 λε Nyo' ejo ten bó λε bó nu bonyii bo teytey ê wvú
 εjise.

12 Ε wvú nu ten icee bonyii bò bó nu ε tfuse wase
 bó yew, ε è yaa nu κε nje bó nu ε tfuse bó yew κε. Ε
 nu nje bó nu ε jo εκale kew yî fitele fi wvú to lesεε
 yî Nyo' le ε bó σε ke tfuse wvú yew.

*Abl'am to κεηke fιεε fi Nyo' kawεε ε è nu nje fitele
 fi wvú to lesεε yî Nyo' le*

13 Νkawma wvù Nyo' to kawεε Abl'am λε wvú bò
 boom bew nu ke eyow εκole ke nshε le to baa nu
 nje Abl'am to gεεle bonci κε. Ε to nu nje fitele fi
 wvú to lesεε yî Nyo' le, ε Nyo' jo wvú λε wvú nu
 teytey ê wvú εjise.

14 **Ɛ** è to nu ƛ bonyii bò nu ke ekeŋke fiƛƛ fi Nyo' to kawƛƛ nu ke bonyii bò gee no bonci gomte, ke tu fitele fi bó leese yí Nyo' le yaa keŋke sƛw ke, ƛ ŋkawma wvù Nyo' kawƛƛ wvudvu nu ten ƛcici.

15 Fiƛƛ fi nu, nu ƛ bonci ké no gee ke ƛ shém ffuuke lo Nyo', njefo é nci baa enu, fiƛƛ fimew saa enu ƛ wee nu ƛ ngoy nci ke.

16 Fí ƛ mum ƛ nó nu ƛ, ŋkawma wvudvu bii ƛ è nu fitele fi wvú lesƛƛ yí Nyo' le wvu ƛ é enu mbuwma ƛ wvú ƛ to fô wvú le, ƛ fiƛƛ fi wvú kawƛƛ fidvu keŋke keekooy fô kfuú diew e dicii, ƛ è yaa nu ke fô bonyii bò leeme yí bonci le maan ke. **Ɛ** nu ten fô bonyii bò nu ƛ lese fitele yí Nyo' le leŋleŋ no Abl'am to lesƛƛ, njefo Abl'am nu icee wesebeene bocii bò nu bonyii bo Nyo' le.

17 Fifin nu no bó nu ƛ san ƛ Nyo' gayte é Abl'am ƛ,

“Me nu ƛ nge ƛ wo enù icee bitum nteen.”

Wvú nu icee wesebeene é Nyo' ƛjise. **Ɛ** nu Nyo' wvú Abl'am to lesƛƛ fitele yí ye le. **Ɛ** è nu wvú wvú gee ƛ bonyii bò nu ƛ kpweken wase kaase tuu dvú. **Ɛ** è bvuu nu wvú wvú gee ƛ mwƛƛ mvù ke baa nu wase dvú se nu dvú.

18 Abl'am to nu ƛ no taale ke fwe kee ƛ wen nu ke ekeŋke fiƛƛ fi Nyo' kawƛƛ naa no wvú to nu wase ƛ è yaa nulo é wvú ebvuu etaale fwe yí fiƛƛ le ke. Geen, ƛ wvú lese ke fitele yí Nyo' le ke ghan no nu, “Icee bitum nteen”, ke no Nyo' to kawƛƛ é wvú ƛ,

“Boom buw nu ke elone lo.”

19 Ε to nu ε Abla'am gene wase bilum gbwee, geenε ε wvú fanε yaa ewεε yî fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le ke, naa no wvú to yεne εkolε kew e le wen nu wase diεwε wee wvú nu ε kpwe wase le, yεne ten le kpwese wvú Sela nu kase ε tee diew ε le wase.

20 Wvú to baa ekεw ekεηke kemaηen wvu le wvú enε ekεηke mvuntelem mvunfεem ekume ηkawma wvú Nyo' kawεε wvú dvú ke. Fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le to nu ε tεme gen lo fwe, ε wvú no tumte ke ε ε nu monkum mo Nyo' le.

21 Wvú to nu ε mum bee naa bô fitele fiew ficii le Nyo' keηke mvunηay keεge fiεε fi wvú to kawεε.

22 Ε nεε fiεε fi fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le to nu ε ge ε Nyo' jo le wvú nu wee wvu teytey ê wvú εjise.

23 Geenεn, njeme wvu le, “Nyo' to nu ε jo wvú nonεn,” nu ε bó yaa san ke ε ε nu fô Abla'am e maan ke.

24 Wvú nu ten fô beene le. Nyo' wvú beene lese fitele yî ye le nu ke ejo ten beene nonεn. Ε nu wvú wvú to bvuseε Jisos wvú Tata wesebeene yî kpwe le.

25 Jisos nu wvú bó to nyaε ε wvú kpwe nje bibefeε bisεεbeene. Ε Nyo' kase bvuse wvú yî kpwe le wvu le wen ejo le beene nu se jay.

5

Bvujonke bvú beene keηke njefo Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay

¹ Keseen no Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay nje fitele fi beene lese yî ye le, beene ε

4:19 Keη 17:1-6; Ibu 11:11   **4:21** Keη 18:14; Luk 1:37   **4:22** 4:3

4:23 10:9; 15:4   **4:25** Yεsa 53:4-5, 10; Lum 8:32-34; 1Kol 15:17

5:1 3:21-30; 3:25-26

mum ε no nu yî nyεkeey e beene ε bó nje fiεε fi Tata wesebeene wvù Jisós Klistu ge.

² Ε ge wvù beene ε sε κεηκε je keeley mbuwma wvù beene nu yî dvù le keseen nje fitele fi beene lese yî ye le. Beene ε no lanlanε no beene taale fwe kee λε beene nu ke εκεηκε fô bvukukε bvú Nyo' le.

³ Ε κε è mεy κε nonεn κε, beene lanlanε ten yî bonεw bò beene yεne le, njefo beene kee lo λε bonεw gee ε wee no kee keekuu shém.

⁴ Ε shém yì kuulεen gee ε Nyo' bensee wee λε wvù nu ε kocεn. Ε Nyo' dīoo bensee wee λε wvù nu ε kocεn, é wvù no taale κε wase ε è nu fwe yî fiεε le, kee λε wen nu ke εκεηκε.

⁵ Ε fiεε fi beene taale fwe yî dvù le yaa nulo ke eyuu efey kuse κε, njefo Nyo' nu ε yiηsεn mvuntelem mvusεbeene bô κεηκοηεn kew fele yî Keyoy ke Yuule kè wvù nu ε nya ê beene le.

⁶ Fi nu λε seke beene to bεε sε beene nulo efi bikuu bisεεbeene, ε Klistu to ε è nu kefew ke λεη e, kpwe nje yese beene bonyii bò maa Nyo'.

⁷ Ε nu kecεεy λε fí tεmyi fô wee le keekpwe nje wee mvu wvù nu sε jay, ε è nu κε naa lo é wee mvu emom keekpwe nje wee mvu wvù jee.

⁸ Geenεn, Nyo' to duηci κεηκοηεn kew fô beene le ê je yì λε, è to nu seke beene to bεε bonyii bò befe, ε Klistu kpwe nje yese beene.

⁹ Keseen no beene nu ε ελεμε kew ε ge wase Nyo' ε jo beene λε beene nu sε jay, tu wvù nu ke εγεn fwe

---

5:2 6:14; 2Kol 6:1; 12:9; Gal 1:6; 5:4; Efe 2:5-8; 1Bi 1:10-11; 4:13-14; 5:10, 12; Lum 3:23; 5:2; 8:17-18; 8:17-18; 9:23; 1Kol 2:7; 2Kol 3:18; 4:17; Kolo 1:27; 3:4; 1Tes 2:12; 2Tim 2:10; 1Bi 5:1   **5:3** Jem 1:2-3, 12; 1Bi 1:5-7   **5:5** 8:39; Mben 22:5; Ibu 6:19   **5:6** 1Bi 3:18   **5:8** Jon 3:16   **5:9** 1:18; 1Tes 1:10

eboyse beene can shém yì ffuuke Nyo' bô bonyii le.

¹⁰ Fì nu ε, é è to nu seke beene to bεε bonyii bo bvuban e bo Nyo' le, ε kpwe Waa we mance mWεEM beene ε bo Nyo', tu wvú nu egeη fwe keseen eboyse beene bô nshii we no wvú nu ε mance wase mWεEM beene ε bo Nyo'.

¹¹ Kε è mεy ke fifin maan fi beene lanlanje nje fi kε. Beene lanlanje ten beene ε bo Nyo' nje Tata we-sebeene wvù Jisos Klistu wvù nu ε mance mWεEM beene ε bo Nyo'.

Fiεε fi Adam to toε dvú noo fi Klistu to toε dvú

¹² No kebefε to feyεε yî wee mwaan e se to yî nshε le, ε kpwe fey yî kebefε le se to, kpwe ε mum ε lam kε nonεn ε geη yî wee tfuu le, njefo wee tfuu nu ε ge kebefε.

¹³ Kebefε to nu naa wase dvú yî nshε le ε Nyo' se ke nya bonci. Geenεn é bonci nu se bó nu dvú, bó saa engoyte fite fi bibefε bì bonyii gee le kε.

¹⁴ Ε κεW yî kefew ke Adam e ε to ε buy yî ke Muses e nu ε kpwe to keηke mvungay ê we jo bonyii bocii naa noo bò to gee bibefε ε bó yaa gee ke diεWε Adam wvù to ηgoyεε ε è nu nci kε. Adam to nu ê je mi le diεWε Klistu wvù to nu keeke eto le.

¹⁵ Geenεn ke nnya Nyo' yì wvù nya ê bonyii εcici nu diεWε kebefε kè Adam to geε kε. Ε bonyii nteen to nu ε kpweken nje kebefε ke wee mwaan e, tu è nu keceεy le mbuwma Nyo' noo nnya ye yì to toε nje fitele fi jee fi wee mwaan e wvù è nu Jisos Klistu, nu ke eto fô bonyii le nteen eduu efesεn lo.

16 Kε fiεε fi nnya Nyo' yin yì Nyo' to nyaε εcici to dvú nu ληληη diεwε fiεε fi kebefε ke wee mwaan wε le nu ε to dvú kε. Kebefε ke wee mwaan e nu ε to bô nsaw fô bonyii le bocii ε lese bó ηγεw e. Geenεn nnya Nyo' yin yì to toε ejim jo bibefε bi bonyii le nteen nu ε ge Nyo' ε jo bó λε bó nu sε jay.

17 Ε kebefε ke wee mwaan e to nu ε ge ε kpwe no κηκε mvungay ê we jo wee tfuu nje wee mwaan wvudvu, tu bonyii bô nu ε fiisen mbuwma wvu baay wvun, noo nnya yì è nu njo wvù Nyo' nu ε jo bonyii εcici λε bó nu teytey, nu ke eκεηκε nshii naa baay nje wee mwaan wvù è nu Jisos Klistu.

18 Nonεn, no kebefε ke wee mwaan e to nu ε to bô ηγεw fô bonyii bocii le, nu κε ληληη no gee di wee mwaan e di teytey nu ε ge Nyo' ε jo bonyii λε bó nu sε jay, ε bó bocii nu ke eκεηκε nshii.

19 Fi nu λε κε no wee mwaan to nu ε tεme εκole bô Nyo' ε fifin ge ε bonyii nteen mum no nu wase bonyii bô befe, nu κε no wee mwaan to nu ε yuw Nyo' le ε fí ge ε Nyo' nu ke ejo bonyii nteen λε bó nu teytey ê wvù ejise.

20 Nyo' to nya bonci keege λε è nεlo é bibefε eduule. Geenεn no bibefε duule nu no shen Nyo' yì è nu mbuwma fô bonyii le duule tεn fesene lo.

21 Ε fí nu nonεn wvu λε, no kebefε κηκε mvungay ê bonyii we ε bó kpwee, nu κε tεn no mbuwma Nyo' κηκε mvungay ê bonyii we fele yì njo wvù Nyo' joo bonyii λε bó nu teytey ê wvù ejise le keeke enya bó bô nshii wvù mεy lo nje Jisos Klistu wvù Tata wesebeene.

6

Wee wvù nu ε taashε wase bô Klistu nu ε kpwe wase fô kebefε le

¹ No fí nu nonεn, è nulo é beene egay le la? Ε fεn nu le beene emεy egee bibefε gεne dvú fwe fwe wvu le shen Nyo' yi è nu mbuwma fô bonyii le eduule tεn fesene lo?

² Kε è nulo é fí enù nonεn kε! Ε nulo é beene bò nu ε kpwe wase fô kebefε le ebvuu eghan nεε le se ebvuu ecee yî kebefε le?

³ Kε ben kee le beene bocii bò bó nu ε lese wase ê joo ε taashε bô Klistu Jisos nu ε bó lese nonεn ε taashε beene ε è nu bô kpwe ye le?

⁴ Bó to lese beene ê joo nonεn ε fí mum no nu le bó nu ε taashε wase beene ε bó yî kpwe ye le ε dwey, wvu le no Klistu to kasεε buy yî kpwe le yî mvunγay mvu Ice le mvù kuuke, nu ε beene nεlo emum ecee wase ε è nu yî nshii wvu fwε le.

⁵ Fí nu nonεn njefo é beene nu ε bó ε taashε wase beene ε bo Klistu yî kpwe yi è nu ye le, tu kε è nu kemaηεn le beene nu ke etaashε tεn beene ε bó yî mbuy wvu yî kpwe le wvù è nu we le kε.

⁶ Beene kee le ye yesebeene yi è nu nce wvu yvum nu ε bó to ta wase yî kentam e beene ε bo Klistu, wvu le bó efiwsε lo ye yidvu yi è nu yi kebefε, le è nεlo é beene saa ebvuu enu bonfaw can kebefε le kε,

⁷ njefo wee ke kpwee tu wvú nu ε buy wase can kebefε le.

6:1 3:5-8, 31; 5:20   **6:2** 6:6; 7:4   **6:3** Gal 3:27; Kolo 2:12; Tay 3:5; 1Bi 3:21; Mat 28:19   **6:4** 2Kol 5:14-15, 17; Gal 6:15; Kolo 3:1-5, 10
6:5 Fili 3:10-11   **6:6** Gal 5:24

⁸ No beene nu ε kpwe wase beene ε bo Klistu, tu beene nu ε bee le beene nu ke ecee ten beene ε bó,

⁹ njefo beene kee lo le no Nyo' to bvuseε Klistu yí kpwe le, nu ε ke Klistu nelo ke ebvuu ekpwe ke. Ke kpwe bvuu kenke mvungay ê wvú we ke.

¹⁰ Kpwe yí wvú to kpweε nu ε wvú to kpwe fô bibefe le kanj mwaan ε fí ka lo nonen. E nshii wvú wvú kenke keseen nu ε wvú nu wase ε è nu fô Nyo' le.

¹¹ Nonen ben ten kenke keeyen fô bikuu binen e le ben nu ε kpwe wase fô bibefe le, ε no cee wase keseen bii ε è nu no Nyo' gomte, no ben nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos.

¹² Nonen fo ben ebvuu ebee é kebefε ekenke mvungay ê we jo kencaa kenen ke ye le gee ε ben yuuke ε è nu fiε fi elεme kenen gomte le ben egeè le ke.

¹³ Fo ben ebvuu ecine é kebefε ejoo biba binen bi ye le diεwe mwεem mwew mvu lemme le gee mwεem mvù befe dvú ke. Ben enya bikuu binen ε è nu ê Nyo' diεwe bonyii bò bó nu ε bvuse wase bó yí kpwe le ε nya bó bô nshii. Ben enya ten biba binen bi ye le ê Nyo' diεwe mwεem mwew mvu lemme le keegeε mwεem mvu teytey dvú.

¹⁴ Ke kebefε bvuu kenke keekenke mvungay ê ben we ke, njefo ke ben nu ê bonci kuse ke. Ben nu wase ε è nu ê mbuwma Nyo' kuse.

Wee wvú nu ε taashe bó Klistu nu wase nfwa nce wvu teytey

15 No fí nu nonɛn, è nulo é beene egay le la? Beene fɛn emum egeè bibefɛ njefo beene nu ekuse jo mbuwma Nyo', yaa nu ke ε è nu ê bonci kuse? Naa lo!

16 Kε ben kee le é wee jo εkolε kew ε nya ê wee mvu keeyuuke wvú le diεwε nfwá le, tu wvú nu enu ke wase nfwá wee wvudvu wvù wvú yuuke wvú le le? E wee nya εkolε ε è nu ê kebefɛ, tu wvú nu nfwá kebefɛ. E kí nu ke eto ε è nu bô kpwe. Wee é nya εkolε kew keeyuuke Nyo' le, tu wvú nu enu nfwá ε è nu wvu Nyo'. E fí nu ke ege é wvú ekɛɲke nce wvu teytey.

17 Geenɛn keyoone ke Nyo' le le no ben to shee nu bonfaw bo kebefɛ le, nu ε keseen nu ε ben ε bee wase bô mvuntelem mvunɛn mvunciim fiεε fí n'yεεyi wvù bó to nyaε ê ben duɲci le,

18 ben ε mum ε no nu ε bó ε bvuse wase ben can kebefɛ le, ben ε tu wase bonfaw ε è nu bo nce wvu teytey e.

19 Me njemyi fin diεwε wee wvu wum e, njefo ke ben diεwε bonyii bo boyuum e nulo ekiεε mwεεm egɛn ebuy kelen kemew e kε. Ben ekeè le è to nu fwele ε ben nyaá biba binɛn bi ye le ê mwεεm mvu nnyɛn e bô bibefɛ bí le bí le diεwε bonfaw e. Ben emum enyaà wase biba binɛn bi ye le keseen ε è nu ê mwεεm mvu teytey keenu bonyii bò yuule.

20 Seke ben to nu bonfaw bo kebefɛ le, kε nce wvu teytey to kɛɲke fiεε keege bô ben kε.

21 No ben to nu nonɛn, sɛw wvù ben to kɛɲkεε fô mwεεm mvun e mvù ben nu wase keseen wuumene lo yî mvú le nu la? Mwεεm mvudvu

mvunciim mεεse ke ε è nu bô kpwe.

²² Geenεn keseen no bó nu ε bvuse wase ben can kebefε le ben ε tu wase bonfaw ε è nu bo Nyo' le, nu ε sεw wvudvu nu le ben tuu wase bonyii bò yuule, ε kemεse kedvu nu ke enu nshii wvù mεy lo.

²³ Ben ekeè le nlawma kebefε nu kpwe, geenεn ε nshii wvù mεy lo nu nnya yì Nyo' nyaa εcici ê bonyii bò nu ε taashε bô bo Klistu Jisos wvù Tata wesebeene.

7

Nci ké no keηke mvunḡay ê wee we ke seke mwεten bεε dvú

¹ Boom bo bwεεm e, me ηgomte keenjeme fin ê ben diεwε bonyii bò kee nci le. Ke ben kee le nci ké no keηke mvunḡay ê wee we ke seke mwεten bεε dvú?

² Beene ejo kenfewsεn yî kentaashε ke kpwoon bô diemsεn e. Nci ké no suule kpwoon yî dweese le ke seke dweese bεε dvú. Geenεn é dweese nεlo ε kpwe, tu wvú nu ε buy wase εkuse jo nci wvù suule wvú bô dweese.

³ Nonεn é wvú nε ε γεν ê diemsεn mvu le ε dweese bεε dvú, é bó etee wvú le kpwoon nsake. Geenεn é dweese nεlo ε kpwe, tu wvú nu ε buy wase ê nci wvudvu kuse. Ε wvú γεν lo ε taashε ε no nu bô diemsεn mvu, wvú saa enu kpwoon nsake ke.

⁴ Ε nu ke leηleη boom bo bwεεm e no ben nu ε kpwe wase fô bonci le fele yî ye Klistu yì bó to taε yî kentam e. Ben nu ε kpwe nonεn wvu le ben enù wase bonyii bo wee mvu le jεεy. Ε wee wvudvu

wvun nu wvù bó to bvuseε yî kpwe le, wvu le beene ecee wase gee ε è nu mwεεm mvù jee fô Nyo' le.

⁵ Seke beene to bεε cee bii no nyam ye yesebeene gomte, bonci to ké no kamsee ye yesebeene yì fuu gee ε biba bisεεbeene bi ye le lemte mwεεm mvù too ε è nu bô kpwe fô beene le.

⁶ Geenεn, keseen nu ε beene ε buy wase ekuse jo bonci ε kpwe fô bonci bodvu le bò to nu ε jice beene le diεwε bonyii bo ncaw e. Beene nu ε buy wvu le beene elemtè εnte jo nshii wvu fwε wvù è nu wvu Keyoy ke Yuule, ε è yaa bvuu nu ê je yi yvum yì bonci bò bó saηεε le κε.

Nci gee ε beene kee mwεεm mvù befe

⁷ Ε nulo é beene egay le la? Ε fεn nu le nci nu fiεε fi befe? Κε è nu nonεn κε! Ε è to baa nu nje bonci, tu κε me mbe ηkee fiεε fi befe κε. Ε nci to baa gay le, “Fo wee edewkenè εjise yî fiεε fi wee mvu le”, tu me mbaa ηkee le keedewkene εjise nu fiεε fi befe κε.

⁸ Geenεn kebefε ε mum ε bεε ekuse jo nci wvun ε shiw εjise yò dewkene yî yεm e jé le jé le. Ε nci be baa nu, kebefε saa eκεηke mvunγay κε.

⁹ Me nto nshee ncee ηgee no me ηgomte ε me mbaa ηkee wase bonci κε. Geenεn, ε me ke ndioo εηkiεε bonci, ε kebefε mum ηaay, ε me mum kpwe.

¹⁰ Bonci bodvu keβεε bò fí to nu le bó nu ke eto bô nshii, nu ε kaa ε to ε è nu bô kpwe fô me le.

¹¹ Fì nu le kebefε to nu ε mum κεηke je yî bonci ban e, læε me, bεε ekuse jodvu yu me.

12 Nonɛn bonci nu fiɛɛ fi yuule, ɛ fiɛɛ fi bonci gayte nu fiɛɛ fi yuule, nu teytey bvuu jee.

13 Fí fɛn nu lɛ fiɛɛ fi jee to nu ɛ kaa to ɛ è nu bô kpwe fô me le? Naa kɛ è nu nonɛn kɛ! Ɛ to nu kebefɛ kè to bɛkɛɛ ɛkuse jo fiɛɛ fi jee fin keeto bô kpwe fô me le, wvu lɛ beene eyɛn lɛ kebefɛ nu kebefɛ, ɛ fí duŋci ɛ è nu yî fiɛɛ fi bonci gayte le lɛ kebefɛ looci naa befe baay.

Bvudiuw bvuyi wee le

14 Beene kee lɛ bonci nu fiɛɛ ɛ fí nɛ fô Nyo' le. Geenɛn ɛ me nu fiem wee wvu wum ŋkɛŋke nyam ye, ɛ bó gese me diɛwɛ nfwa le ê kebefɛ.

15 Kɛ me ŋgee fiɛɛ no ŋkee fiɛɛ fi me ŋgee kɛ, njefo kɛ fiɛɛ fi me ŋgomte keeŋge nu fí fi me ŋgee kɛ. Me ŋkaa nɛn'yi ŋge fiɛɛ ɛ è nu kɛ naa fí fi me mbane.

16 No me nɛn'yi no ŋgee fiɛɛ ɛ è nu kɛ fí fi me n'yaa ŋgomte kɛ, tu me nu ɛ mbee kecɛɛy lɛ nci nu fiɛɛ fi jee.

17 No fí nu nonɛn, tu è nu kecɛɛy lɛ kɛ è bvuu gee me fiɛɛ fidvu kɛ. Ɛ gee wase kebefɛ kè nu yî yɛm e.

18 Me ŋkee naa lo lɛ kɛ fiɛɛ fi jee nu yî yɛm e kɛ. Fí nu lɛ kɛ fiɛɛ fi jee nu yî ɛlɛmɛ kem e kɛ. Me nɛn'yi no ŋkɛŋke shiee keŋge fiɛɛ fi lɛŋ, geenɛn ɛ me n'yaa nulo eŋge kɛ.

19 Kɛ fiɛɛ fi jee fi me ŋgomte keeŋge nu fí fi me ŋgee kɛ. Fiɛɛ fi befe fi me n'yaa eŋgomte keeŋge kɛ, nu fí fi me ŋkaa ŋgee.

20 No me nɛn'yi no ŋgee fiɛɛ ɛ è nu fí fi me n'yaa ŋgomte kɛ, tu kɛ è bvuu nu me wvú gee fiɛɛ fidvu kɛ. Ɛ gee wase kebefɛ kè nu yî yɛm e.

21 No fí nu nonɛn, me ε mum ε n'yɛn le è nu wase lo nci le seke me ηgomte keɛnge fiεε fì jee, ε fi cekey keege no nu ke fì befe.

22 ε fitele fiem e nu ε me n'yuuke njonj bô nci Nyo' baay.

23 Geenɛn ε me nen'yi n'yene wvumvu nci le ε wvú nu yî yɛm e. ε wvuwe tumte jem bô nci wvú keɛke ηkpawwɛ wɛm, gee ε me ntuu nfwá wvuwe nci wvu kebefɛ wvú nu yî yɛm e.

24 Fɪŋkfusay fi fiεε le ke diεwɛ me! ε nu ebvuse yεε me yî nyam ye yin yì too bô kpwe le?

25 Keyoone ke Nyo' le wvú nulo efi me fele yî Jisos Klistu wvú Tata wesebeene le!

No fí nu nonɛn me ε mum ε no nu wase keseen nfwá bonci bo Nyo' le ê ηkpawwɛ wɛm e. Geenɛn nu nfwá bonci bo kebefɛ le yî nyam ye le.

8

Keecee bii no Keyoy ke Yuule gomte

1 Fí ε mum ε no nu le, keseen nu ε ke wee wvú nu ε taasɛ wase bô Klistu Jisos bεε ke ebvuu eley ηgɛw e ke.

2 Ke wvú bεε ke ebvuu eley njefo nci Keyoy ke Yuule kè nyaa nshii ê bonyii bò nu ε taasɛ wase bô bo Klistu Jisos, nu ε bvuse wase beene can nci wvú è nu wvu kebefɛ bô kpwe le.

3 Nyo' nu ε ge wase fiεε fi nci to baa keɛke mvuŋgay keege ke. Nci to baa keɛke mvuŋgay ε è ge kewɛyε ke nyam ye wee wvu wum e. Fíεε fi Nyo' ge nu le wvú to nu ε ciinse Wan wvu we ε wvú

to diεwε wee wvu wum wvù gee bibefε le keenḡoy kebefε. Ε Nyo' mum ḡgoy mvunḡay mvu kebefε le bô ye Waa we.

⁴ Wvù to ge nonεn wvu le mwεεm mvu leḡ mvù nci gomte enù ε bó ε ge wase fô beene bô cee bii no Keyoy ke Yuule gomte le, ε è yaa bvuu nu no nyam ye gomte κε.

⁵ Bonyii bô cee bii no nyam ye gomte nu ε bó ké no lewse bvufee ε è nu yî mwεεm mvù nyam ye gomte le, ε bô cee bii no Keyoy ke Yuule gomte ké no lewse bvubole bvufee ε è nu yî mwεεm mvù Keyoy ke Yuule gomte le.

⁶ Ε wee leke bvufee ε è nu yî nyam ye le, tu wvù nu ke ekpwe. Geenεn é wee leke bvufee yî Keyoy ke Yuule le, tu wvù nu ke ekεḡke nshii noo nyεkeey.

⁷ No fí nu nonεn wee wvù leke bvufee ε è nu yî mwεεm mvù nyam ye gomte le ké no bane Nyo'. Κε wvuwε wee ké no yuuke nci Nyo' le κε. Ε è nu kecεεy le κε è nulo é wvù eyuuke κε.

⁸ Ε κε è nulo é wee wvù cee no nyam ye gomte egee fiεε fî Nyo' eyuuke nḡḡ κε.

⁹ Geenεn κε ben nu finεn bonyii bô cee bii no nyam ye gomte κε. Ben bii ε è nu no Keyoy gomte, é è fεn nu le Keyoy ke Nyo' le cee yî yene le. Ε wee nu dvù wvù baa keḡke Keyoy ke Klistu le, tu κε wvù nu wee Klistu κε.

¹⁰ Ε Klistu fεn nu yî yene le, naa no ye yene nu ke ekpwe nje kebefε, tu Keyoy ke Nyo' le nu enyaa nshii ê ben njefo Nyo' nu ε ge wase ben ε no nu teytey ê wvù εjise.

11 Ɛ Keyoy ke wvú wvù to bvuseε Jisos yî kpwe le cee yî yene le, tu wvú wvuwe wvù to bvuseε Klistu Jisos yî kpwe le nu ke enya ten nshii ê ye yene yî nu ke ekpwe le. Wvú nu ke enya fele yî Keyoy kew kedvu kè cee yî yene le.

12 Nonen boom bo bwεem e, beene keηke fiε keege, ε fiε fin yaa nu keecce bii no nyam ye yesebeene gomte ke.

13 Ɛ ben cee bii no nyam ye gomte, tu ben nu ke ekpweken. Geenε é ben cine Keyoy ke Yuule ε lese gee di befe di nyam ye gomte, tu ben nu ke ekeηke nshii.

14 Bonyii bocii bò cee bii no Keyoy ke Nyo' le dunji nu boom bo Nyo' le.

15 Nyo' to baa enya ε è nu keyoy ke bvunfaw e kè nu ege é ben ekaase ecee yî nfan e ke. Wvú to nya Keyoy ê ben ε è nu kè gee ε ben nu boom bew. Ɛ kí mum gee ε beene teηe wvú le, “Abba, Icee wese.”

16 Keyoy kedvu kin kebεε bô keyoy kesεεbeene leeme tomte le beene nu boom bo Nyo' le.

17 Ɛ beene fen nu wase boom bo Nyo' le, tu beene nu ke edie bvushεw, bvushεw bvù è nu bvυ Nyo' le. Beene ε bo Klistu nu ke etaashε edie bvú é beene fen yene ηγεw no Klistu to yenεε wvu le beene ten ke ekeηke bvukuke beene ε bó.

Bvujonke bvù è nu ke enu bvυ boom bo Nyo' le

18 Me ηkee naa ntay le ke ηγεw wvù beene yene keseen nu ε wvú ε buy naa lo wvù bó efewsene bô bvujonke bvù è nu ke enu bvuseεbeene ke.

19 Mwεεm mvunciim mvù Nyo' to bomεε cεyte naa lo shiee le kefew kè Nyo' nu ke eduηce boom bò è nu naa bew.

20 Fí nu le mwεεm mvù Nyo' bomεε to nu ε ne tu mwεεm mvu εcici. Ke mvú to tu mvu εcici le mvú koonke lo nonεn ke. E to kon Nyo' wvù to geε le mvú enu nonεn. Geenεn ε bó taale ke fwe kee le,

21 diuu dimew nu ke enu é Nyo' ebvuse mvú é mvú eboy yí ncaw wvù nu le mvú mvunciim keηke keeke efo le. E wvú nu ke edioo ε bvuse nonεn, é mvú ekeηke wase ε è nu bvujonke bvu boom bo Nyo' le.

22 Beene kee le mwεεm mvunciim mvù Nyo' bomεε cone bô monlum diεwe kpwoon lume le ε kew lo ε to ε buy keseen e.

23 Ke è mεy ke mwεεm mvù Nyo' bomεε maan mvù nu yí monlum e ke. Beene bò keηke sâ' Keyoy ke Yuule kè Nyo' nu ε nya ê beene cone tεn ê shem ê shem no beene cεyte le Nyo' ege é beene enù boom bew, fí è nu nsum wvù wvú nu ke esum ye yesebeene yicii can ηgew e.

24 E nu fiεε fidvu fin fí beene taale fwe kee le beene nu ke ekeηke fí Nyo' to boysεε beene nje fí. Geenεn fiεε fí wee taale fwe yí dvú le le wen nu ke ekeηke ε fí nu wase ê wvú εjise yaa nulo bvuu nu le è nu fiεε ε wvú beε cεyte lo ke. E nu yeε wvù nulo ebvuu etaale fwe yí fiεε le keeke ekeηke ε fí nu wase ê wvú εjise?

25 Geenεn é beene taale fwe yí fiεε le kee le beene nu ke ekeηke se beene cim ye ne wase fí le, é beene ekuu shém ecεyte.

²⁶ Keyoy ke Yuule tɛn ε mum ε no fici beene yî kewεεyε kesεεbeene le, no beene yaa kee keebunlee no beene keηke keebunlee κε. Keyoy kedvu kebεε ké no lεke Nyo' fô beene bonyii bo Nyo' le beele ê wvú ê je yî è nulo wee saa esee le κε.

²⁷ Nyo' wvù ké no taasse mvuntelem mvu bonyii le ké no kee ηkpawwε wvu Keyoy ke Yuule, njefo Keyoy ké no lεke Nyo' fô bonyii bò è nu bo Nyo' le ê je yî Nyo' koonke le.

²⁸ Beene kee le Nyo' lemte yî mwεεm mvunciim e gee ε mvú gene ê je yî jee le fô bonyii bò koonke wvú le bò wvú nu ε tee bii fiεε fi wvú gomte fô bó le.

²⁹ Bonyii bò Nyo' to kee wase ε è bεε lo nu ε wvú to seyse wase gee le bó nu ke ekumɛn enu diεwε Waa we le, wvu le Waa we wvun nelo enu nsafwe boom bo bwee le, ε bó nu nteen.

³⁰ Ε bonyii bò wvú to seyσεε wase gee nonɛn, ε wvú mum ke tee bó. Ε bonyii bodvu bò wvú to teηεε nu ε wvú to jo wase bó le bó nu se jay. Ε bó bodvu bò wvú to joε le bó nu se jay, nu ε wvú to ge le bó eley bvukuke bwew e.

Wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiεε nu yεε?

³¹ No mwεεm mvun nu nɛn mvunciim, è nulo é beene ebvuu egay le la? No Nyo' nu wase ê keba kesεεbeene le, wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiεε nu yεε?

³² Ε wvú wvù Nyo' to nu se wvú ε yεε ejisε bô Waa we, geenɛn nya ε wvú kpwe fô beene le bocii, tu

ke wvú nu ke enya mwεεm mvunciim ebise fó ê beene?

³³ Ε nu γεε dvú wvù nulo ebvuu egomte nsaw bô bonyii bô Nyo' nu ε caw wase? Nyo' nu wvù joo bonyii le bó nu σε jay.

³⁴ Wee nu dvú wvù nulo ebvuu elese beene ηγεw e? Klistu Jisos to nu ε kpwe, kase buy ten yí kpwe le, ε no nu keseen ê εbo ke Nyo' le ke εεεy e, looci leke Nyo' fô beene le.

³⁵ Wee wvù nulo ebvuu egawsen naa beene bo Klistu fo wvú ebvuu ekoηke beene nu γεε? Ε nulo é ηγεw, κενεε monlum, κενεε bikaa bì bonyii bone ê beene ejim, κενεε jen, κενεε kencimte, κενεε kembεmse, κενεε kpwe, egawsen e?

³⁶ Fí nu ke no bó nu ε san ε bonyii bomew gayte ê Nyo' le,

“Bese nu diuw kpwe le εdiuw εcii nje yo.

Bonyii joo le bese nu njée yì bó εεεyε lo.”

³⁷ Naa lo yí mwεεm mvun e mvunciim nu ε beene nu bonyii bô looci soo lo yí mvun gay mvu Klistu wvù to koηεε beene le.

³⁸ Me ηkee naa ntay le ke kpwe κενεε nshii, κενεε kfuu bonceendaa bô la, κενεε biyoy bì saake, κενεε mwεεm mvù nu keseen, κενεε mvù nu ke eyuu enu, κενεε mwεεm mvù κενεε mvun gay,

³⁹ κενεε mvù nu ê we, κενεε mvù nu εκuse, κενεε naa la fifie fi nu ηgoo mwεεm mvù Nyo' feεε le mvunciim, nu ε fimew nu dvú fi nulo egawsen

---

8:34 4:25; Lem 2:33; Ibu 7:25; 1Jon 2:1   **8:35** 2Kol 5:14   **8:36**
 Mben 44:22; 2Kol 4:11   **8:37** 1Jon 5:4-5   **8:38** Εfe 1:21; 1Kol 3:22;
 15:24; 1Bi 3:22   **8:39** 5:5; Jon 3:16; 2Kol 13:13; Εfe 1:4; 2:4; 1Tes 1:4;
 2Tes 2:16

beene ε bo keηkeηen ke Nyo' le kè wvú keηke fô beene le nje Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ke.

9

Nyo' to nu ε caw bonyii bo Islael le bó enù bonyii bew

¹ Fiεε fi me njemyi fin nu keceεy diεwε wee Klistu le. Ke me mbiayte lo ke. Keyoy ke Yuule kè nu yí yem e tomte le ke me mbiayte lo ke.

² Me ηkeηke yii baay bô nsase wvù yaa kaa ke fô fitele fiem e,

³ nje boom bo bwεem e bo woη e bô bee bó nu εlemε kemwaan. Me nεlo enshieele naa baay le lon eto fô me le é me engawsen lo bee Klistu ke nje bó.

⁴ Bonyii ban nu bonyii bo Islael, ε Nyo' to jo bó ge le bó enu boom bew, duηce n'yuw we ê bó, gbwo moηkan bô bó, nya bonci bew can yibole, duηce bó no bó ebunleè Nyo', ge boηkawma bô bó.

⁵ E nu bonyii ε bo'icee bobole bô to sanεε kfuu dibole to nu bonyii bo Nyo' le bô bó kee bó, ε Mboyse wvù Nyo' to kawεε to dioo to diεwε wee wvu wum e ε bó boo wvú ε è nu ê kfuu di bonyii ban e. Beene enyaà mbense sekecii se ηka ê Mboyse wvun wvù nu Nyo' wvù keηke mvuηgay ê we jo mwεem mvunciim. Fí enù nonen.

⁶ Ke fí nu le fiεε fi Nyo' to kawεε nu ε la εcici ke, njefo ke bonyii bocii bo Islael mum nu keceεy boom bô è nu bo Islael e ke.

9:2 Ksm 32:32   **9:4** Ksm 4:22; Os 11:1; Ksm 16:10; 24:16-17; 40:34-35; Keη 17:7; Ksm 24:7-8; Ksm 20-24; 3:2, 4; 4:13, 17; Gal 3:6, 14   **9:5** 15:8; Ksm 3:6, 15; Mat 1:1; Lum 1:3-4   **9:6** 3:3-4; 2:28-29

7 $\text{\textcircled{E}}$ ke è nu ten boom bò buy yî Ablam e bocii bò è nu boom bew ke. Geenèn fí nu no Nyo' to jemyeê ê Ablam le,
 “ $\text{\textcircled{E}}$ nu Aysik wvù nu ke eboo boom bò nu egeê diee diuw.”

8 Fifiñ dũñci le ke è nu boom bò buy yî Ablam e bocii bò è nu boom bo Nyo' le ke. $\text{\textcircled{E}}$ nu boom bò Nyo' to kawee Ablam dvú bò bó joo le è nu boom bo Ablam e.

9 Nyo' to dioo ge ñkawma wvun gay le,
 “ $\text{\textcircled{E}}$ nu ke edioo enu diewe keseen e kelum kè too le, é me enkase ento, é Sela ekeñke wan diemsen.”

10 Ke è mey ke fifiñ ke. Fiêê diewe fin e to nu e kooy ten bô Lebeka wvù icee boom bew to mey ke Aysik wvù icee bo'icee bosêbeene.

11-12 Naa é bó se keeke eboo boom ban, é bó se keeke ege fiê fi jee kenê fi befe, nu e Nyo' to jeme ê bwee bó le,
 “Ñgaywee nu ke elemte wan caan e.”

Nyo' to jeme nonen keedũñce le wvú cawte wee bii ñkoñ wvuwe le, e è yaa nu nje lemme dimew di wee nu e ge ke. Wvú cawte bii fiê fi wvú gomte le wee ege le.

13 $\text{\textcircled{E}}$ è nu ke no bó sañ le,
 “Yakow nu e me ñkoñke wvú, mbane Esau.”

Nyo' ké no gee fiê e è nu fi wvú koñke

14 No fí nu nonen, è nulo é beene ebvuu ejeme le la? Fí fên nu le ke Nyo' yaa gee gee di leñ e? Ke è nu nonen ke!

15 Nyo' to nu e jeme ê Muses le,

9:7 Kej 21:12; Mat 3:9   **9:8** Gal 3:7; 4:23   **9:9** Kej 18:10, 14
9:10 Kej 25:21-23; Lum 11:6   **9:13** Mala 1:2-3   **9:14** 3:5; Dito 32:4   **9:15** Ksm 33:19; Mat 20:1-15

“Me nu ηke encam shen fô wee wvù me ε ηκοη e, εηκοο yii fô wee wvù me ε ηκοη e.”

16 Nonεn κε Nyo' cawte wee bii no wee wvu wum koonke, κενεε yî lemme di wee lem e κε. Wvù cawte ε è nu nje wvù κεηke shen fô bonyii le.

17 Fifin nu κε no bó nu ε san ê Nwa' Nyo' le no Nyo' jemyεε ê Felo Nfon wvu Ijiw le,
“Me nto mbense wo diεwε Nfon e κε naa shiee wvù
λε

me ηke enduηce mvuηgay mwem yî yo le, é bonyii eγεn bô diee diem yî εkolε ke nshε le kecii.”

18 Fifin ε mum ε no duηci le Nyo' camte shen fô wee wvù wvù koonke le, nyaa εkolε kè temyεεn ê wee wvù wvù koonke le wvù etemyî εkolε le.

19 Wee nelo emum ebife ê me le, “ε è fen nu no fi nu, Nyo' ε bvuu ε no baci bonyii nje la le? Wee wvù nulo etun fiεε fi Nyo' koonke le fi enù, nu γεε le?”

20 Fo wee ebiite nonεn κε. ε nu naa wee wvu wum wvù la wvù nulo ebeeke mbew bô Nyo'? ε nulo é wee ebom fiεε bô mbom é fi ekase ebife ê wvù le, “Wo bom me nen nje la le?”

21 Wee wvù bomte nsháan κεηke mvuηgay ê we jo mbom keejo ntuw mbom mwaan ebom mwεεm dvú γεεy γεεy, é fimew enu fi κεηke lemme di kuuke, ε fimew κεηke lemme di ncεw.

22 ε nu κε λεηλεη no Nyo' gee. Wvù to gomte keeduηce shém ye yì ffuuke bô bonyii, ebvuu ege é bonyii ekiεε mvuηgay mwew. Geenεn ε wvù looce kuu shém bô bonyii boba bô to gee ε shém ffuuke wvù bô bó to nu keeke efwsε lo bó.

23 Ε wvú to ge nonen keedunçε bvukukε bwew
bvu baay bvù nu fô bonyii bò wvú camte shen fô
bó le. Ε bonyii ban nu bò wvú to seysεε wase ε è bæε
lo le bó nu ke eκεηκε bvukukε bvudvu.

24 Ε nu naa beene bonyii bodvu bò wvú nu ε tee.
Ε è yaa meγ κε bò nu Bojuu maan κε. Bonyii bò yaa
nu κε Bojuu nu ten fó.

25 Ε è nu κε naa fí fi Nyo' jemyi ê Nwa' wee ntum
we wvù Osia le le,
“Bonyii bò se yaa nu κε bonyii bem,
nu ε me nu ηκε entenje bó le ‘Bonyii bem.’
Ε boba bò me nse mbaa eηkoonke bó κε,
é me entenje bó le ‘Fitele fiem.’ ”

26 “Ε fô bvudvuu bwε bvù Nyo' se ké no gayte ê
bonyii bodvu le,
‘Κε ben nu bonyii bem κε’,
nu ε bó nu ke etenje wase bó le,
‘Boom bo Nyo' wvù κεηκε nshii le.’ ”

27 Yesaya wvù wee ntum Nyo' to nu ε no beele ten
εkumε bonyii bo Islael gayte le,
“Naa no bonyii bo Islael cim duule
naa diεwε monshεem mo ê joo yi baay e,
nu ε bò nu ke eboy nu κε nen caan.

28 Fì nu le Nyo' nu ke ene esεε elan ηγεw
yî εkolε ke nshε le kecii kan mwaan emεse lo fiεε
ficii.”

29 Ε wvú wvù Yesaya to yuu wase jeme le,
“Ε è to baa nu le Tata Nyo' wvù κεηκε Mvungay
Mvunciim
ebawçε boom ê kfuu disεεbeene le,
tu beene be ε tu wase diεwε kelaante kè Sodom e,

noo diεwε kè Gomola le.”

Ɛ bonyii bo Islael tun je yì bonyii kεηke keebii dvú keenu teytey ê Nyo' ejise

³⁰ No fí nu nonεn, ε nulo é beene emum egay le la? Ɛ nulo é beene egay le bonyii bò yaa nu kε Bojuu bò to baa momte keenu teytey ê Nyo' ejise nu wase keseen teytey ê Nyo' ejise nje fitele fi bó lese yì ye le.

³¹ Geenεn, ε bonyii bo Islael bò to momte keenu teytey ê Nyo' ejise bii ê je yì bonci gomte le to baa eghan enu teytey ê wvú ejise kε.

³² Ɛ è to nu nje la? Ɛ to nu njefo kε bó yaa to momte bii ê je yì le bó elese ε è nu fitele yì Nyo' le kε. Bó to kpwaake le fiεε fi gee ε wee nu teytey ê Nyo' ejise nu lemme dimew di mwεten gee. Ɛ bó ge nonεn mum bayten yì tε le.

³³ Tε din nu di bó saη εkumε dí le,
“Ben etaa eyεn, me ηγεεle tε ê kelaante kè Sayon e, ε è nu tε di bonyii nu ke ebaytene yì dvú le.
Ɛ nu kemaan kè bonyii nu ke egbwekene yì dvú le.

Geenεn, é wee lese fitele yì ye le, wvú saa ke ewuumεn kε.”

10

¹ Boom bo bwεεm e, fiεε fi me nshieele bô fitele fiem ficii, noo bunle yεm ê Nyo', nu le bonyii bem bo Islael ban ke eboy.

² Fiεε fi me ηkee, ε è nulo é me enjeme nu le, bó kεηke naa shiee wvu baay fô Nyo' le. Geenεn ε bó yaa kee kε je yi leη yì bó ebii wvú le jó kε.

³ No bó baa kee je yì Nyo' joo ɛ wee ké no nu teytey ê wvú ejise jó, bó ɛ mum ɛ no gomte wase keegεε yibo je, ɛ fanε yaa bvuu nya bikuu bibole keebii yiyε je yì Nyo' joo ɛ wee nu teytey ê wvú ejise jó le ɛε.

⁴ No Klistu to toε wase, ɛ je yi bonci yì bonyii to bii dvú keenu teytey ê Nyo' ejise mum ka, wvu ɛ keenu teytey ê Nyo' ejise keseen enù wase keelese fitele yì Klistu le.

Mboyma nu ɛ to fô wee tfuu le

⁵ Muses to nu ɛ sanj ekumε je keenu teytey ê Nyo' ejise yì bii ɛ è nu bonci le ɛ, “Wee wvù gee no bonci gayte nu ke ecee nje wvú gεεle bonci bodvu bocii.”

⁶ Fi ekumε je yi ɛ wee nu teytey ê Nyo' ejise bii fitele fi wvú lese yì ye le nu ɛ bó ɛ sanj ɛ,
“Fo wo ebiitè ê fitele fiew e ɛ laa è nu eben yεε fowe ɛ?”

Fi nu ɛ laa è nu eben yεε eto bô Klistu le.

⁷ Kεnεε ɛ,

“Fo wo ebiite ɛ laa è nu ebow yεε wonj bonkfu le ɛ?”

Fi nu ɛ laa è nu ebow yεε eto bô Klistu le.

⁸ Geenεn fí jemyi ɛ la? Fí jemyi ɛ,

“Diεw Nyo' nu naa mbew yo le.

Yí nu diuw wo le, noo ê fitele fiuw e.”

Ɛ è nu yí yì bese fewci ekumε keelese fitele yì Klistu le.

⁹ Ɛ wo jeme bô diuw wo ɛ Jisos nu Tata, ɛ bee fô fitele fiuw e ɛ Nyo' to nu ɛ bvuse wvú yì kpwe le, é wo ke eboy.

¹⁰ Fí nu nonεn njefo wee beje ε è nu bô fitele fiew ε Nyo' se jo wvú le wvú nu se jay. E wee jemyi ε è nu bô diuw we ε Nyo' se boyse wvú.

¹¹ Nwa' Nyo' jemyi le,

“Kε wee wvù nu ε bee wvú le nu ke ekeηke ken'wuumenε ke.”

¹² Ben ekeè le ke kejeεy jεεy nu dvú enteleη jo wee Juu bô wee wvù yaa nu ke wee Juu ke. Tata wvù nu Tata bonyii bocii nu ke mwaan. E wvú ké no yen'yi can ye nyaa mwεem ê wee tfuu wvù beele fô wvú le.

¹³ Fí nu no bó saη ê Nwa' Nyo' le le,

“Wee tfuu wvù beele teje diee di Tata le, nu ε wvú nu ke eboyse wvú.”

¹⁴ Geenεn è nulo é bonyii eghan nεε se no beele teje wvú se bó nu ε lese fitele yí ye le? E è nulo é bó eghan nεε se lese fitele yí ye le se bó ke nu ε yuw wase ekumε wvú? E bó nulo eghan nεε se keeyuw se wee nfewcε wvù efewcε ekumε wvù ê bó.

¹⁵ E è nulo é bonyii eghan nεε se gen efewci se bó nu ε tum bó? Fí nu ε bó ε saη le,

“Bonyii ké yuuke ncín bikaa bi wee wvù too bô saaka wvù jee, no yuuke njon baay.”

¹⁶ Geenεn, ke bonyii bo Islael bocii nu ε bee wase saaka wvù jee wvun e ke. Ke leηleη no Nwa' wee ntum Nyo' wvù Yesaya jemyi le,

“Tata, è nu γεε dvú wvù nu ε bee saaka wvù bese fewci le?”

17 Fí ε mum ε no nu λε keelese fitele yî Klistu le nen'yi yî fiεε fi wee nu ε yuw e. Ε fiεε fi wee yuw nen'yi fô fi bó fewci εkumε Klistu le.

18 Me ε mum ε no mbiite λε laa bó to baa yuw ε? Keceey bó to nu ε yuw. Nwa' Nyo' gayte λε,
 “Diεw yibo to nu ε γεν yî εkolε ke nshε le kecii,
 ε njeme wvubo γεν buy yî εbuw ε won ε ecii.”

19 Me ε mbvuu ε no mbiite λε laa fí nu λε bonyii bo Islael to dīoo yuw, fanε yaa yuw ntay ε? Muses to nu ε yaw gay λε Nyo' gayte λε,
 “Me nu ηke enge é kendon ebene ben bô ketum ke bonyii bo εcici le,
 enge é shém eton'yi ben bô ketum ke bonyii bô nu biyuj e.”

20 Ε Yesaya bvuu jeme lo se nfan λε Nyo' gayte λε,
 “Bonyii bô se baa egomte me nu bô nu ε yεn me le. Ε me ε nduηce εkolε kem ê bonyii bô se baa ebiite me κε.”

21 Geenεn fi εkumε bonyii bo Islael nu ε Nyo' to gay λε,
 “Eduw ecii nu κε no me nshee ε me ε neke can keenfiisen bonyii,
 geenεn ε bó temyi κε ε è nu bikuu gene ê yibo je le.”

11

Κε Nyo' baa mum ma wa lo bonyii bo Islael κε

¹ Me ε mbvuu ε no mbiite λε laa Nyo' nu ε ma wa lo bonyii bew ε? Κε è nu nonεn κε! Me keβεε nu ε me nu wee wvu Islael. Me nu waa yew Abla'am, ε me mbuy ê kfuu di Benjamen e.

10:17 Jon 17:20   **10:18** Mben 19:4   **10:19** Dito 32:21; Lum 11:11

10:20 Yesa 65:1; Lum 9:30   **10:21** Yesa 65:2   **11:1** Lem 22:30;
 2Kol 11:22; Gal 1:13-14; Fili 3:5

² Kε Nyo' baa ma wa lo bonyii bew bò wvú to cawεε wase ε è bεε lo kε. Kε ben kee fiεε fi Nwa' Nyo' jemyi εκumε Elayja no wvú to beele fô Nyo' le εκumε fiεε fi bonyii bo Islael to gee le?

³ Wvú to beele gayte ê Nyo' le,
 “Tata, bó nu ε yuwyε wase bonyii buw bo ntum e,
 ε sâw bitan biuw bi ncese le.
 Ε shεke kε wase me maan,
 ε bó bii wase ten me le keemεse.”

⁴ Wvú to beele nonεn ε Nyo' tfuse ê wvú le la? Wvú to nu ε tfuse ê wvú le,
 “Me nu ε ηγεε bonyii bò è nu bem ε bó nu bontfuke bosooshwi (6,000),

ε bó ke baa tum wase nvuu fwe dvu Baal * keebunle fô kε.”

⁵ Ε nu kε leηleη no fí nu kefew ke keseen kin e. Bonyii bomew nu kε naa dvú Islael caan bò nu ε shεε bò è nu bo Nyo' le. Ε boban nu ε wvú caw nje fitele fiew fi jee fô bó le.

⁶ Ε è fen nu le wvú to caw nje fitele fiew fi jee, tu kε è bvuu nu nje lemme dimew ε bó to ge kε. Ε è to nu nje lemme dimew ε bó ε ge, tu kε è nulo é ebvuu enu le è nu fitele fi jee kε.

⁷ Fiεε fi me ηgayte nu le la? Fí nu le bonyii bo Islael nteen to baa ghan enu teytey ê Nyo' εjise no bó to gomte kε. Ε to nu kε bonyii bò Nyo' to cawεε bò to nu ε ghan keηke je keenu teytey ê wvú εjise. Geenεn, ε Nyo' ge ε mvuntelem mvu kebεse ke bonyii le teme ghaw meη nonεn.

⁸ Fifin nu no bó to sanεε le,

11:2 11:29; Mben 94:14; Yeli 31:37   **11:3** 1Bfn 19:10, 14, 18

* **11:4** Baal wvun to nu fimoooso.   **11:5** 9:27   **11:6** 4:5; Gal 3:18

11:8 Yεsa 29:10; Dito 29:4; Mat 13:14-15

“Nyo' to nu ε ge ε bó no funfunje,
 ε ejise εbo fanje yaa ebvuu eyene mwεem e κε,
 ε bitem bibole yaa yuuke mwεem κε.
 Bó ε no nu κε nonen ε to ε buy εben e.”

⁹ Ε Dawe to nu ε jeme ten le,

“Nyo' ege é mwεem mvudien mvù bó diee yuuke
 njon

enjim bó diεwε lawe le,

ebvuu ekoo bó diεwε ketam e.

Mvú etu fiεε fi nu esen lo bó etufe,

é emum enu nlawma gee dibole.

¹⁰ Nyo' ege é ejise εbo ejim wvu le fo bó eyenè lo
 mwεem e κε.

Wvú ege ten é jim yibo engvuushε emεy lo nonen.”

¹¹ Me ε no mbiite le laa è fen nu le bonyii bo Islael
 to baytene nen keegbwe emεy lo fokuse le? Ke è nu
 nonen κε. Kebefε kè bó to gee to nu ε kaa to lo bó
 mboyma fô bonyii bò yaa nu κε bo Islael e, wvu le
 bonyii bo Islael ebenè kendon.

¹² Ε è fen nu le kebefε kè bó to gee to nu ε kaa to
 ε è nu bó bvujonke yî nshε le, ε ηgbwe wvù bó to
 gbweε to ε è nu bó bvujonke fô bonyii bò yaa nu κε
 bo Islael e, tu bvujonke bvù nu ke enu seke bonyii
 bo Islael bocii ε bee Klistu le nu ke enu nεε?

*Fo bonyii bò yaa nu κε bo Islael emum ekfune
 gvuw bó bonyii bo Islael κε*

¹³ Me ηgomte keenjeme keseen ε è nu ê ben bonyii
 bò yaa nu κε bo Islael. No me nu waa ntum Jisos fô
 bonyii bò yaa nu κε bo Islael e, me ε mum ε no njoo
 lemme diem le è nu fiεε ε fí kuuke.

14 E me ηgee nonεn wvu ε me enge é Bojuu bosese ebenè kendon, é fí ekum bó le, é bomew bó le ke eboy.

15 E è fεn nu ε Nyo' to dīoo ma bonyii bo Islael ε fifin ge ε bonyii bomew yî won e kase tu fiεε fimwaan bô bo Nyo', tu è nu ke enu seke wvú ε kase ε fiisεn bó, ε fí nu nεε? Fí nu ke enu lo diεwε seke wee ε kpwe ε kase ε buy yî kpwe le.

16 E wee guse bvulem ε baa sâ' dvú ê Nyo', tu bvulem bvudvu bvucii nu enu wase bvu Nyo' le. Kete ε no nu ε γεη yidvu nu yi Nyo', tu tíεw kete kedvu nu enu tεn yi Nyo'.

17 Geenεn, é è fεn nu ε tíεw kete yimew nu ε bó to faashε lanjεε mum jo wase ε è nu ben bò nu kete ke Olif e ke ekow, to shfuwyε yî kete ke Olif kè bó yele lo le fò tíεw yimew yε to nen'yεε, wvu ε ben ekeηke tεn joo yi nen'yi yî kete kedvu le,

18 tu ke ben keηke keekfune gvuw ben ε bo tíεw yidvu yε ke. E ben kfune gvuw ben ε bó, é ben no kumyi ε ben nu ke lo tíεw. E è yaa gee ben ε γεη se nu dvú ke. E gee γεη ε ben se nu dvú.

19 E nulo é wee mvu ben e enε ejemyi ε, “Ke bó to faashi tíεw keeshfuw ε è nu me fó.”

20 E nu keceεy. Bó to faashi bó lanji njefo ke bó to keηke mbee ke. Ben ε no nu fó tεmyi nje fitele fi ben lese yî Klistu le. Nonεn, fo ben emum ebensee ye ke. Ben enù nfan nfan.

21 Ben ekeè ε é Nyo' nu se wvú to nu ε bawcε tíεw kete kè bó yele lo kie, tu ke è nulo tεn é wvú ke ebawcε ben ke.

²² Ben etaa le eyen le Nyo' kenke fitele fi jee baay bvuu kenke ten fitele fi cewcew e. Wvú ké no cewcewe bô bonyii bô nu ε gbwe, geenen dunji fitele fi jee fô ben e fen é ben nu ε mey ε no bii ê je ye le. E fuw ke nonen, tu wvú nu ke efaashε ten ben elan.

²³ E dioo tu fô bonyii bo Israel e, é bó kumene lo ε no kenke mbee, é Nyo' ekase ejo bó eshfuywe yî kete kie le, njefo è nu fiεε ε Nyo' kenke mvungay keekase ege.

²⁴ Ben ekeè le, é ben nu tíew ε bó to faashε yî kete ke Olif e kè kuu ε è nu ekow, to shfuywe yî kè bó yele lo le, ε è nu fiεε ε fí yaa kenke keenu nonen ke, tu ke è nulo é bó ekase ejo tíew yî è nu yi kete kè bó yele lo yî bó to faashεε wase ekase etfuushε yî kete kedvu le efey lo nonen e?

Nyo' camte shen fô wee tfuu le

²⁵ Boom bo bwεεm e, me ngomte le ben ekiεε kecεεy kin kè nu ê nnyile le, wvu le fo ben ke enε ebensee ye le ben feefene baay ke. Fí nu le ekole kè tεmyεen nu ε to fô bonyii bo Israel e nteen. E bó nu ke etemyi ke bikuu nonen egeen ebuy seke bonyii bô yaa nu ke bo Israel bocii bô nu keeley ngoo bonyii bo Klistu le ε ley wase.

²⁶ Fí nu ke edioo ε kooy nonen, é bonyii bo Israel bocii emum eboy. E nu fí fí bó to sanεε ε Nyo' gayte le,

“Wee wvù nu ke ebvuse bonyii ηgew e nu ke ebuy Sayon.

Wvú nu ke ebvuse gee di befe ê kfuu di Yakow e.

27 Ε fifin nu monkan mò me nu ηke engbwo bee bó seke me ε ncake bibefε bibole.”

28 Ε keba ke saaka wvù jee wvu Nyo' le nu ε bonyii bo Islael nu bonyii bo bvuban e fô Nyo' le nje yene. Ε dioo etu ê keba ke ncaw wvù Nyo' to cawεε wase bó le, nu ε bonyii bo Islael nu lo fitele fiew nje monkan mò wvù to gbwolεε bô bo'icee cee bó.

29 Fí nu nonεn njefo é Nyo' nya wase nnya ê wee, wvù saa ebvuu ekase efi κε, é wvù teηe wase wee, wvù saa ebvuu ekase ecinε wvù le κε.

30 No ben bonyii bò yaa nu κε bo Islael to shee nu yaa yuuke Nyo' le κε, geenεn ε no nu keseen ε wvù ε cam wase shen fô ben e njefo bonyii bo Islael baa eyuuke wvù le κε,

31 è nu κε lenlen no bó ten baa eyuuke Nyo' le keseen wvu le shen yì wvù cam fô ben e ege é wvù ke ecam ten shen fô bó le.

32 Fiεε fi nu nu le, Nyo' nu ε lese bonyii bocii yî ncaw ekole kè temyεen e, wvu le è nelo é wen ecam shen fô bó le bocii.

Mbense enù fô Nyo' le

33 O, ben etaa eyen, bvukuke bvù è nu bvu Nyo' le nu naa lo bvu baay, ε bvufee bwew nu naa lo ten bvu baay, ε mwεεm mvù wvù kee nu ε wvù kee naa lo ten baay! Ke è nulo é wee ekiεε je yì wvù kpwanεsene mwεεm jó κε. Ke è nulo é wee ekiεε je yì wvù gee mwεεm mwew jó κε.

34 Fifin nu no bó sanεε ê Nwa' Nyo' le le,
 “Ε nu yeε dvù wvù kee ηkpawce Tata?
 Ε è nu yeε wvù nulo etefe wvù?”

35 Ɛ nu yεε dvú wvù ke nu ε nya wase Nyo' bô fiεε wvu le Nyo' ke ekase elaw wvú?"

36 Mwεεm mvunciim nε fô wvú le. Mwεεm mvunciim fey can ye le, ε mwεεm mvunciim nu nje ye. Mbense enù fô wvú le sekecii sε ηka. Fí enù nonεn.

12

Ben enya bikuu binεn ê Nyo'

¹ Boom bo bwεεm e, no Nyo' nu ε cam wase shen fô beene le, me ε mum ε no ηkule can le ben enya bikuu binεn ê Nyo' diεwε mwεεm mvu ncese le mvù bεε mvuyuum yuule ε Nyo' ε bee le. Fifin nu je yi leη fô ben e keebunlee Nyo' jó le.

² Fo ben ebii mwεεm mvù bonyii bo yî nshε le fen gee κε. Ben ecinε é Nyo' enyaa ben bô bonkpawwεε bô bofε, é bó ekumene ben. Ɛ ben gee nonεn, é ben emum ekiεε keeyeese kee fiεε fi Nyo' shieele, fi è nu fi jee, ε Nyo' ε bee dvú, ε fí ε jonη wvú le ε gen ε mεse.

³ Me diεwε wee wvù Nyo' nu ε buw e, nu ε me ηgomte keenηgay ê ben bocii le, fo wee ekpwawci ekumε ekole kew le wen nu fiεε fimew fele fiεε fi wvú nu κε. Wee ekpwaakè ekumε ekole kew ê je yi leη e. Ɛ wee ekpwawci bii nfew mbee wvù Nyo' nu ε nya ê wvú le.

⁴ Beene kee le ye wee nu yimiaaη, keηke biba jεεy jεεy, ε biba bidvu keηke lemme jεεy jεεy.

⁵ Ɛ nu κε leηleη no beene nu. Naa no beene cim nu nteen, nu ε beene nu ye miaaη yî Klistu le. Ɛ wee mvu yaa nu fô ekole kew e maanη κε.

11:35 Job 41:11   **11:36** 16:27; 1Kol 8:6   **12:1** 6:13; 1Bi 2:5   **12:2** Ɛfε 4:22-24; 1Tes 5:21   **12:3** 1:5; Mat 20:26; 1Kol 12:11, 28; Ɛfε 4:17
12:4 1Kol 12:27

⁶ Beene keŋke nnya jεεy jεεy bii je yî Nyo' nu ε buw beene jó le. Beene emum elemtè dvú. E nnya wee nu keeteete ntum Nyo', é wvú no teetè bii nfew mbee wvù Nyo' nu ε nya ê wvú le.

⁷ E nnya wee nu keelemte fô bonyii le, é wvú no lemtè fô bó le. E yi wee nu keeyεεyi bonyii, é wvú no yεεyî.

⁸ E nnya wee nu keeyvwuse mvuntelem mvu bonyii le, é wvú no yvuwsè. E yi wee nnya nu keenyaa mwεεm ê bonyii, é wvú yene can ye. E yi wee nu keetaale fô bonyii le, é wvú no taalè fô bó le bô fitele fiew ficii. E wee nu ε ye nnya nu keecamte shen fô bonyii le, é wvú no camtè yuuke njoŋ.

Nkoŋen wvu keεεy

⁹ Nkoŋen wene keŋke keenù wvu keεεy. Ben ebanè fiεε fi befe, leemè ε è nu yî fiεε fi jee le.

¹⁰ Ben ekoŋenè bikuu binen bô fitele ficii diεwε boom bo bwee wan e. Ben efelè naa lo bonyii bocii yî n'wvum wvù ben nyaa ê bonyii le.

¹¹ Fo ben egeè ŋgoy κε. Mvuntelem mvunen eyvuwsè sekecii ε ben lemte lemme di Nyo' le.

¹² Ben elanlanè yî fiεε fi ben taale fwe yî dvú le kee λ ben nu ke ekeŋke le. Ben ekuulè shém yî bonεw e. Ben enù yî bunle le sekecii.

¹³ Ben eficì bonyii bò è nu bo Nyo' le bò fuute. Ben efisenè botolo yéw yene le taale fô bó le ntay.

¹⁴ Ben elékè λ Nyo' elan ε è nu kembonen yî

12:6 1Kol 12:4-11; 12:27-14:40; 1Bi 4:10-11   **12:7** Lem 6:1-3; 2Kol 9:5, 7   **12:9** 2Kol 6:6; 8:24; 1Tim 1:5; 1Bi 1:22; 1Kol 13:4-7   **12:10** 14:15; Jon 13:14-15; Gal 5:13; 6:3, 10; Efe 4:2; Fili 2:2-3   **12:11** 8:9; Gal 5:25; Mwm 3:15   **12:12** 5:2-3; 8:24-25; Mat 24:13, 22; Luk 18:1; 1Kol 10:13; 1Tes 2:14   **12:13** Gal 6:10; Ibu 13:2   **12:14** Mat 5:44

bonyii bò bone bikaa ê ben εjim e. Ben elékè ε è nu kembonèn fô bó le. Fo ben elékè ε eto lon fô bó le ké.

¹⁵ Ben elanlanè ben ε bonyii bò lanlanè, enù yî yii le ben ε bonyii bò nu yî yii le.

¹⁶ Ben eceè yî fiεε le fimwaan. Fo ben ebenseè ye ké. Ben ekoolè nsán ben ε bonyii bo ncεw ncεw. Fo ben ejoð ε ben kee mwεεm fele no ben kee ké.

¹⁷ Fo ben etfuusè kebefε bò kebefε ké. Ben ekεηkè ηkpawwεε keegeε ε è nu mwεεm mvù bonyii bocii yεne ε è nu mvù jee.

¹⁸ Ε je nu dvú, no ben yεne, é ben no momtè keecee yî nyεkeey e ben ε bonyii bocii.

¹⁹ Nsáa yεm shém, fo ben eyuu emomtè naa lo keetfuuse εnvuke ké. Ben ecinε dvú é Nyo' ke eduηεε shém ye yì ffuuke ê bó. Ε nu fí fí bó nu ε san ε,

“Envuke nu ε è kεηke me keentfuse.

Ε nu me wvù nu ηke enlaw bó.

Fifin gayte Tata Nyo'.”

²⁰ Fì è nulo é ben egeè nu fin fí bó san ê Nwa' Nyo' le ε, “Ε jej yuu wee wo bvuban, é wo nya fiεε ε wvù die. Kendon é no yumte wvù, é wo nya fiεε ε wvù wu. Ε wo ge nonen, é ken'wuumen enu fô wvù εfa.”

²¹ Fo ben ecinε é kebefε eso ben ké. Ben esoð lo kebefε bò mwεεm mvù jee.

13

Beene eyuukè bonyii bò kεηke mvungay mvu sa' le

12:15 Job 30:25; 1Kol 12:26; 2Kol 11:29   **12:16** Bηgn 3:7; 1Kol 1:10-11, 19-20, 27-28; 8:1   **12:17** Bηgn 20:22; 1Kol 6:7; 1Tεs 5:15; 1Bi 3:9   **12:19** Dito 32:35; Mat 5:39   **12:20** Bηgn 25:21-22; Mat 5:44

¹ Wee tfuu kenke keeyuukè bonyii bò kenke mvungay mvu sa' le, njefo ke mvungay nu dvú se mvú ne fô Nyo' le ke. Boba bò saake nu ε è geke Nyo'.

² Fí ε mum ε no nu le é wee duñci ekole kè temyεen ê bonyii bò kenke mvungay mvu sa' le, tu mwεten duñci ε è nu ê bonyii bò è geke Nyo'. E bonyii bò duñci ekole kè temyεen teñe ε è nu ηgew yí bikuu bibole.

³ Ben ekeè le bonyii bò saake won nu ε bonyii bò kenke kenge kè jee yaa ké no fane bó ke. E ké no fane bò befe kenge. E wo shieele le ke wo nu efane bonyii bò kenke mvungay mvu sa' le, é wo mum no geè le fiε fi jee, é bó emum ebensee wo.

⁴ Wee wvú saake bonyii nu ε wvú lemte ε è nu fô Nyo' le le bonyii eceè ntay. Geenεn, é wo ne ε no gee fiε fi befe, é wo mum no fane wvú, njefo ke mvungay mvú bó nya ê wvú keeleese bonyii yí ηgew e nu mvu εcici ke. E nu wee lemme wvu Nyo' wvú duñci shém Nyo' yí ffuuke fô bonyii bò gee mwεem mvú befe le.

⁵ Nonεn ben kenke keeyuukè bonyii bò saake won e, ε è yaa nu ke le njefo ben fane shém Nyo' yí ffuuke ke. Ben eyuukè ten wvu le fo fiε enu dvú fi esaake ben fô fitele le ke.

⁶ E neε fiε fi gee ε ben se laanke ten shile, njefo bonyii bò kenke mvungay mvu sa' le lemte ε è nu fô Nyo' le, ε bó ε nya kefew kebole kecii yí lemme didvu le.

⁷ Ben enyaà fiε ficii fi ben kenke keenya ê wee tfuu. E è nu shile keelan, é ben lan. E è nu keelaw

mWεEM mvù ben keηke keelaw, é ben law. E è nu wee wvù ben keηke keefane wvú, é ben no fanè. E è nu wvù ben nu enya e è nu n'wvum ê wvú, é ben nya.

Ben ekoηenè bikuu binen

⁸ Fo wee ekeηkè naa lo fioo bô wee mvu efey fioo yì è nu keηkoηen ke. Ben ekeè e, é wee kooηke wee mvu, tu wvú nu e gee wase bonci bocii.

⁹ Bonci bo Nyo' le bô gayte e,
 “Fo wo ejaη kpWεE wee,
 fo wo eyu wee,
 fo wo econ bvucou,
 fo wo edewkenè ejise ke,”
 naa noo nci wvù la, nu e bó e taashe yì nci wvù gayte e,

“E kooηkè waa bwoo no wo kooηke ekole kuw” e.

¹⁰ E wee kooηke wee mvu, wvú saa ebvuu ege naa lo fiε fi befe bô wvú ke. Nonen é wee kooηke wee mvu, tu wvú nu e gee wase bonci bocii.

¹¹ Ben egeè mWεEM mvun nonen kee no kefew nu wase keseen. Kefew nu e kí e kocen wase fô ben e keekamse. Ben ekamse njefo kefew kè Nyo' nu eboyse beene nu wase nceencee fele no kí to shee nu seke beene to lesε fitele yì Jisos Klistu le.

¹² Entaη kaa wase, e ekfun yuule wase too. Beene emum elan gee di ejiwε le, ejo wase e è nu gee di n'yuule le diεWε mWεEM mvu jem e.

13:8 Jon 13:34; 1Kol 13; 16:14; Gal 6:10   **13:9** Dito 5:17-21; LεW 19:18; Mat 22:34-40; Gal 5:14; Jem 2:8-13   **13:11** 1Tes 5:5-8   **13:11** Efe 5:14-16; 1Kol 7:29-31   **13:12** Efe 5:11; 6:11, 13; 1Jon 2:8

¹³ Beene eceè nce wvù keŋke n'wvum diewε bonyii bò ɛne εmvunsheen e. Fo ben ediekenè, wukene gee diewε bwé le κε. Fo ben ewuù mbvuum ε mó koole κε. Fo ben eceè nce nnyεn kenjan noo nce nsake κε. Fo ben ewaalè waa bvuu keŋke keŋghew κε.

¹⁴ Ben ejo ε è nu nce Tata Jisos Klistu yî yene le. Fo ben enya naa lo bvudvuu ê nyam ye wvu ɛ ben egee mwεεm mvù befe mvù yî shieele κε.

14

Fo wee esaakè wee mvu ke

¹ Ben efisenè bonyii bo wεεyi yî mbee le ê ben εnte. Fo ben ε boba bonyii ebeeke ε è nu mbew yî mwεεm mvù bó kpawwci ɛ è nu mvu ɛŋ keege le κε.

² Wee mvu nu ε wvú beŋe ɛ è nulo é wen ediee fiεε ficii. Geenεn ε wee mvu wvù mbee we wεεyi nu ε wvú diee κε fiew ε è nu mbáse yì bó keeke lo.

³ Fo wee wvù diee fiεε ficii yaa nyaake, enyεnsè wee wvù nyaake κε. Fo wee wvù nyaake, esaakè wee wvù diee fiεε ficii yaa nyaake mum sumtene lo nsaw we κε, njefo bó bocii nu ε Nyo' ε fiisen bó.

⁴ Ε nu wo wvù yεε keesaake wee lemme wee mvu mum sumtene lo nsaw we? Ε keŋke cee εkole we keeke eyεn laa waa we lemme leeme ntay nuu wvú gbwee lo ɛ. Ε wvú nu ke eleem we, njefo Tata nulo eleke wvú we é wvú eleem ntay.

⁵ Wee mvu nu ten dvú wvú joo le ediuw yomew nu yo baay baay ê yomew e. E wee mvu joo fiew le ediuw ecii nu ke lenlen. Fiee fi nu, nu ke le fo wee ekenkè kemañen ê ñkpawace we le yî fiee fi wvú leeme yî dvú le ke.

⁶ Wee wvú joo le ediuw yomew nu yo baay baay gee nonen keenya n'wvum ê Tata. E wee wvú diee fiee ficii diee ten keenya n'wvum ê Tata, no wvú gee nonen no nyaa keyoone ê Nyo'. E wee wvú nyensee keediee fiee ficii nyensee ke ten keenya n'wvum ê Tata, no wvú nyaa ten keyoone ê Nyo'.

⁷ Beene ekeè le é wee nu dvú, tu ke è kenke wvú ekole kew ke. E wvú kpwe lo, é saa ekenke wvú ekole kew ke.

⁸ E beene nu dvú, tu beene nu ke beene e bo Tata, beene é kpwe, tu beene nu ke beene e bo Tata. Nonen, kenee beene nu dvú, kenee beene e kpwe, tu è kenke ke Tata beene.

⁹ E nu shiee wvú Klistu to kpwee kase buy yî kpwe le no nu dvú. Wvú to ge nonen wvu le wen enù Tata bonyii bocii bò bee dvú bò kpweken wase.

¹⁰ Nonen, è nu nje la wvú wo saake waa bwoo mum sumtene lo nsaw we? E è nu ten nje la wvú wo nyensee waa bwoo? Ben ekeè le beene bocii nu ke eleem fwe dvu Nyo' é wvú esaw beene.

¹¹ E nu fiee fi bó nu e sañ le,
 “Me wvú Tata ñgayte le, no me nu dvú,
 wee tfuu nu ke etum envuw ê me ejise,
 é wee tfuu ejemyi bò diuw we le me nu Nyo'.”

¹² Fí e mum e no nu le wee mwaan mwaan beene

le keŋke keeke eleem ê Nyo' ejise see no gee diew to nu.

Fo wee ege fiεε fi waa bwee egbwe lo ke

¹³ Nonεn, fo beene ebvuu esaake wee noo wee mum sumtene lo nsaw ke. Fiεε fi beene keŋke keegeè nu le wee dioo gee fiεε no yεne fo enu fiεε fi ege é waa bwee ebayten yî dvú le keεε egbwe lo ke.

¹⁴ Me ηkee naa lo, ε me ε mbee diεwε wee Tata Jisos e le ke fiεε fidien fimew nu dvú εfinεfin fi nu se fí yuule lo ke. Geenεn, é wee mvu ne ε no yεne le fiεε fidien fimew nu ε fí yaa yuule ke, tu fí nu enu ke nonεn fô wvú le.

¹⁵ ε wo diee fiεε ε fi beete bô waa bwoo, tu ke wo bvuu dunçi keŋkonεn fô wvú le ke. Fo wo ecine é fiεε fi wo diee ege é waa bwoo wvù Klistu to kpweε nje ye, egbwe lo ke.

¹⁶ Nonεn, fo wo ege é fiεε fi jee fi wo gee ke enε etu fi bó ejemyi wase le è nu fi befε ke.

¹⁷ Ben ekeè le ke bvunfon bvú Nyo' le nu fiεε fi εkumε mwεεm mvudien bô mwεεm mvuwuun ke. ε nu fiεε fi εkumε keekeŋke nce wvu teytey bô wvu nyεkeey noo keekeŋke nlanlan wvù nen'yi fô Keyoy ke Yuule le.

¹⁸ ε wee lemte Klistu le ê yiyε je le, tu Nyo' nu eyuuke njon bô wvú, ε bonyii benseε ten wvú.

¹⁹ Beene emum ebii mwεεm mvù too ε è nu bô nyεkeey noo mvù fici beene keeyoote lo wee noo wee le.

²⁰ Fo ben ebefε bô lemme di Nyo' le nje mwεεm mvudien ke. ε nu keceεy le mwεεm mvudien

---

14:13 1Kol 10:32; 1Jon 2:10   **14:14** 14:23; Mat 15:11; Lem 10:15; Tay 1:15   **14:15** 1Kol 8:1, 11-13; 13; Gal 6:10   **14:17** Mat 6:31-33; 1Kol 8:8; Gal 5:22-24

mvunciim yuule lo, geenεn é wo diee fiεε fi nulo ege é wee mvu egbwe lo, tu è nu fiεε fi befe ε wo gee.

²¹ ε nu fiεε fi jee keetun keedie nyam, kenεε keewu mbvuum, kenεε keege naa la fi nulo ege é waa bwoo egbwe lo.

²² ε fitele fiuw beje fiεε fimew e, é wo gee ε è no kee ke ben ε Nyo' bofεε. Njon wvu baay nu fô wee wvù shiee baa enu dvú fô wvú le keesaake εkolε kew ke, njefo wvú gee fiεε fi wvú tomte le fi nu len e.

²³ Geenεn, wee wvù diee fiεε kenke kemaηεn fô fitele fiew e nu wase ηgew e, njefo wvú gee fiεε ε è yaa nu fi fitele fiew beje dvú ke. Ben ekeè le fiεε ficii fi wee gee se fitele fiew nu ε bee, nu ε è nu kebefε.

15

Wee egeè fiεε fi ejeè ten waa bwee le

¹ Beene bò temyi kenke keekuulè shém bô gbwee di bonyii bo wεεyi gbwee. Fo beene egeè fiεε ε è nu ke fi è nulo é ye ejee ke ε è nu beene ke.

² Wee mwaan mwaan beene le kenke keemomte keegeè fiεε fi ejeè waa bwee le keefici wvú ε mbee we kuu.

³ Ben keè ten le ke Jisos Klistu to gee mwεεm mvù ye ejeè ke ε è nu wvú ke. Wvú to gee fiew ε fi kooyi no bó saη ε wee jemyi ê Nyo' le, “Boncun bò bonyii nan'yi wo dvú nu ε tu yî yεm e.”

⁴ Beene kee lo le mwεεm mvunciim mvù bó to saηεε ê Nwa' Nyo' le fwele to nu keetefe beene

dvú, wvu le mvú ege é beene eleemè temyi, é mvuntelem mvuseεbeene eyvuwsè yî fiεε fi beene taale fwe yî dvú le.

⁵ Me nleke le Nyo' wvù gee ε bonyii leeme temyi bvuu gee ε mvuntelem mvu bonyii le yvuwse, ege é ben eceè yî fiεε le fimwaan ben ε bonyii bocii bii no Klistu Jisos dunçi,

⁶ wvu le yî kentaashε le, é ben ebenseè Nyo' wvù nu Icee Tata wesebeene wvù Jisos Klistu yî diεw e miaaη.

Ben efisen wee tfuu leηleη no Klistu nu ε fiisen ben

⁷ Ben emum efisen wee tfuu ke leηleη no Klistu nu ε fiisen ben, é mbense egenè ê Nyo'.

⁸ Ε me ensee ê ben le Klistu to nu ε jo εkolε kew diεwε waa lemme le fô Bojuu le keedunçe ê bó le Nyo' ké no jemyi kecεεy. Wvú to ge nonεn keetom ηkawma wvù Nyo' to nyaε ê bo'icee cee bó.

⁹ Ε wvú to bvuu ge nonεn wvu le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nelo ebenseè ten Nyo' nje shen yî Nyo' keηke fô bó le. Fifi nu no bó saηεε le,

“No fí nu nonεn, me nu ηke embensee wo εnte jo bonyii bò yaa nu ke Bojuu.

Ε me nu ηke en'yemte mbensee diee diuw.”

¹⁰ Ε fí bvuu nu ε bó ε saη le,

“Ben bò yaa nu ke Bojuu, ben elanlanè ben ε bonyii bo Nyo' le.”

¹¹ Ε fí bvuu nu ten ε bó ε saη le,

“Bonyii bò yaa nu ke Bojuu, ben ebenseè Tata.

Bitum bicii, ben ebenseè Tata.”

12 Ε Υεsaya to bvuu jeme ten le,
 “Biay mi nu ke esan ê kfuu di Jεεse le.
 Ε è nu wee wvù nu ke ebuy esaake bitum
 bi bonyii bò yaa nu κε Bojuu le.
 Ε nu yî ye le wvù bitum nu ke egεε bvufee
 bvubole.”

13 Me nλεke le Nyo' wvù beene taale fwe yî ye le,
 eyiηsen mvuntelem mvunen bô njon noo nyεkeey
 no ben nu ε lese fitele yî ye le, wvu le ê mvunγay
 mvu Keyoy ke Yuule le, é ben etaale κε ε è nu fwe
 sekecii yî fiεε fi ben kee le ben nu ke eκεηκε le.

Shiee wvù Baul to sanεε ê je yì wvù to sanεε le

14 Boom bo bwεεm e, me kebεε ηkee ntay le ben
 κεηκε naa κεηγε κè jee baay, ε ben ε yiηsen bô
 bvufee, kee ten keetefe bikuu binen.

15 Geenη, yî mwεεm mvumew e nu ε me ε nsan ε
 nlooce ε ntooshe lo ben. Ε me ηγε nonηη keηkume
 lo ben, ε è nu nje mbuwma wvù Nyo' nu ε buw me
 dvú,

16 le me enù wee lemme Klistu Jisos fô bonyii bò
 yaa nu κε Bojuu le. Me ηgee lemme din diεwε cee
 ncese le, nlemte yî saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le,
 wvu le bonyii bò yaa nu κε Bojuu enù diεwε ncese
 wvù Nyo' nu ε bee le, ε Keyoy ke Yuule ε seyse bó ε
 gεε bó ε no yuule.

17 Nje Klistu Jisos, nu ε è nulo é me embensee ye
 yî lemme di me nlemte fô Nyo' le.

18 Κε è nulo é me emom lo enjeme εκumε fiεε
 fimew jεεy, efey fi Klistu nu ε ge wase fele yî ye
 e, le bonyii bò yaa nu κε Bojuu elese fitele yî ye le

ke. Bó to lese fitele bii mwεεm mvù me nto njemyi bô mvù me nto ηgee le.

¹⁹ Ε è to nu τεν bii mvunḡay mvu mwεεm mvù duḡci mvunḡay mvu Nyo' le bô mwεεm mvu diuw wvù yumεεν e mvù me nto ηgee le, noo yî mvunḡay mvu Keyoy ke Yuule le. Nonεn, keekεw Jelusalεm ekεnen eḡen ebuy keba kè Illilikum e, nu ε me ε nlooce wase ε nfewce saaka wvù jee ekumε Klistu jó.

²⁰ Me nto gee nonεn, ε shiee wεm wvu baay nu le me enfewcì saaka wvù jee wvun ε è nu fô bó ke baa yuw wase ekumε Klistu ke, wvu le fo me ηke enε enḡen en'yoote yî kenffuy ke wee mvu le ke.

²¹ Me nto ηgee fifin mbii ε è nu no bó to saḡεε le, “Bonyii bô bó ke baa see wase ê bó ekumε wvù, nu ke eyen keceey kew e, ε bonyii bô ke baa yuw wase ekumε wvù, nu ke ekiεε wvù.”

No Baul to seysee keeḡen Lum

²² Ε se jewse lenε din me bokanḡ e nteen fo me ento é beene eyεnen.

²³ Geenen, keseen ke bvudvuu bvu lemme le bvuu bεε dvù biba bin e ke. Nonεn no me nse nshee nshieele wase bilum e keento é beene eyεnen,

²⁴ nu ε me ηkpwaake, ηkee naa le beene nu ke eyεnen seke me nfele ηḡene Sβεen. Me ηkpwaake τεν le ben nu ke efice me yî lenε diem e keenḡen embuy jó, seke beene ε mooce caan, me ε n'yuw njonḡ ê ben entelḡ.

15:19 Mak 16:17; 2Kol 12:12   **15:20** 1Kol 3:10-12; 2Kol 10:15-16

15:21 Yεsa 52:15   **15:22** 1:9-13

²⁵ Geenɛn, keseen nu ε me nu enɛn Jɛlusalɛm yɪ lemme le fô bonyii bò è nu bo Nyo' le bo jó le.

²⁶ Me nɛne jó nɛfo bonyii bo mbee le bo Masendonía noo bo Akɛya se nu ε no koonke keege kensuw efi bonyii bò è nu bo Nyo' le bò fuute dvú Jɛlusalɛm.

²⁷ Ɛ to kon bó keege nonɛn, ε è nu lo keɛɛy le bó keɛke keege fiɛ fô bó le nonɛn, nɛfo é bó bò yaa nu ke Bojuu nu ε keɛke wase fô mbuwma wvù fici biyoy bibole wvù è nu wvu Bojuu, tu bó keɛke ten keefi Bojuu bô mwɛɛm mvu yɪ nshɛ le fɛn mvù Nyo' nu ε buw bó dvú.

²⁸ Nonɛn, seke me ε mɛse lemme din, ε n'yɛn le fiɛ fi bó suw nu ε ley can Bojuu le, é me emum enɛ jó, enfey jo ben, é beene eyɛnɛn, é me emum enɛn Sbɛɛn.

²⁹ Ɛ me nke lo le me nu nke endioo entoo ê ben e, entoo bô kembonɛn ke Klistu le fô ben e ε kí ε yiɛnɛn.

³⁰ Boom bo bwɛɛm e, me nkule lo can ê ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le noo yɪ keɛkonɛn ke Keyoy ke Yuule le, le ben ebene me le é beene etaashɛ ebunlee shiee le ê Nyo' fô me le,

³¹ Le è nulo é me nke embuy can bonyii bò yaa nu ke bo mbee le Judea. Beene ebunleè ten le bonyii bò è nu bo Nyo' le ke ebee lemme di me nɛne keɛnɛ Jɛlusalɛm e,

³² wvu le é Nyo' fɛn nu ε bee, é me nke entoo ê ben e n'yooke njon, é fitele fiem elɛtene ê ben entelɛn.

15:25 Lem 19:21; 20:22; 24:17   **15:26** 1Kol 16:1; 2Kol 8-9; Gal 2:10   **15:27** 1Kol 9:11   **15:30** 2Kol 1:11; Ɛfɛ 6:18-19; Kolo 4:3; 2Tes 3:1-2   **15:31** Lem 21:10-11; 1Tes 2:14-15   **15:32** 1:7

³³ Nyo' wvù nu Nyo' nyεkeey enù ben ε bó bocii. Fí enù nonεn.

16

Bongayma

¹ Me ngomte keendunεε jεme yesebeene mi yì diee nu Fueβε é ben ekiεε wvù. Wvù fici yì lemme di Nyo' le ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Σεηκλια le.

² Seke wvù ε to, ε ben fiisen wvù diεwε wee Tata le ê je yì è nu yì bonyii bò è nu bo Nyo' le. Ε fiεε nu dvù fi wvù shieele le ben efi wvù dvù, é ben fi, ekeè le wvù nu ε fi wase bonyii nteen, ε fi ten noo me.

³ Ben egay Blisilia bô Akpwila le enya ê me. Ε nu bonyii ε bó ε taashε bee bó yì lemme di Klistu Jisos e.

⁴ Bó nu ε kpwe to soy wase bó nje yεm. Ε nu bonyii ε è yaa mεy ke me maan wvù nyaa keyoone ê bó ke. Bintaashε bi bonyii bo mbee le bi bonyii bò yaa nu ke Bojuu le bicii nyaa ten keyoone ê bó.

⁵ Ben egay ten kentaashε ke bonyii bo mbee le kè taashi ê bó yew e enya ê me. Ben egay Abεnetus wvù nsaα yεm shém e. Wvù to nu wee wvu fwe keenu wee Klistu won wvù Esia le.

⁶ Ben egay ten Maalia wvù nu ε lem wase baay ê ben εntelen e.

⁷ Ben egay Andulnikus bô Junias e bò nu bonyii bem bo won e, ε bó ε lem wase ncaw bee bó. Ε nu bonyii bò bó kee bó ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e. Ε to yaw bó lese fitele yì Klistu le ê me le.

⁸ Ben egay tɛn Ambliyatus wvù nsaa yɛm shém wvù beɛ wvù nu ɛ taashɛ yî Tata le.

⁹ Ben egay Ubanus wvù nu ɛ taashɛ beɛ bó yî lemme di Klistu le, egay tɛn Stacis wvù nu nsaa yɛm shém e.

¹⁰ Ben egay Ɛbɛlɛs e. Ɛ nu wee ɛ wvù duɲɔɛ wase ɛ wen leeme bô Klistu tɛmyi. Ben egay tɛn bonyii bo yew dɔu Alistobulus e.

¹¹ Ben egay 'Elodion wvù wee wɛm wonɲ e, egay tɛn bonyii bò nu ɛ taashɛ yî Tata le bò nu yew dɔu Nasisus e.

¹² Ben egay tɛn Tilfena bô Tilfosa le. Ɛ nu bokɛnɛ ɛ bó lemte lemme di Tata le. Ben egay Bɛsis e wvù nu fitele fiem. Ɛ nu tɛn kpwoon ɛ wvù ɛ lem wase lemme di Tata le naa baay.

¹³ Ben egay Lufus wvù Tata nu ɛ caw wee we le, egay tɛn bwee wvù me nɲoo ɛ è nu tɛn bwɛɛm e.

¹⁴ Ben egay Asinklitus bô Fligon noo Ɛmis noo Batlobas noo Ɛmas, noo boom bo bwee wesebeene le bò nu bô bó le.

¹⁵ Ben egay Filologus bô Julia le, egay Nelius bô jɛme ye le. Ben egay tɛn Olimbas bô bonyii bò è nu bo Nyo' le bò nu bô bó le.

¹⁶ Ben egaynɛn bikuu binɛn e, ɛɲoɔɛ ê ɲɲoɔɛ bonyii bo Nyo' le. Bintaashɛ bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bicii gayte ben e.

Ntefe wvu fokemɛse

¹⁷ Boom bo bwɛɛm e, me nɛke lo ben ɛ ben eyɛnè ɛkumɛ bonyii bò too bô kɛɲgawsɛn jewsee

ben bô n'yεεyi wvù kicine wvù bó to yεεyεε ben dvú le. Ben elewtè lo boba bonyii.

18 Ben ekeè ε κε boba bonyii yaa lemte ε è nu Tata wesebeene wvù Klistu le κε. Bó lemte ε è nu fô etew εbole. Bó joo njeme wvù yeke wvù è nu wvu kenlεεma lεεle bonyii bò nu σε bó kee fiεε dvú.

19 No bonyii bocii nu ε yuw wase εκumε ben le ben nu bonyii bò yuuke fiεε gee, me ε mum ε no n'yuuke njon bô ben. Geenεn me ηgomte le ben efeefenè, ebii ε è nu fiεε fi jee le, yaa κεηκε kebo fô fiεε fi befe le κε.

20 Ε shεεte wase caan é Nyo' wvù è nu Nyo' nyεkeey etufe Satan é ben eben yî dvú le bô bikaa. Me nλεke le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bô kembonεn kew é kí enù ben ε bó.

21 Timatio wvù lemte bee wvú yî fiεε le fimwaan gayte ben e. Ε Lushus bô Jason noo Sosibata bò nu bonyii bem bo won e gayte tεn ben e.

22 Me wvù Tεtius wvù Baul jemyi ε me nsaanke ηwa' wvun, ηgayte tεn ben e ê diee di Tata le.

23 Gayus wvù me wvù Baul cee ê wvú yew, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le kecii ke fεn taashi dvú gayte ben e. Ε Elastus wvù nu wee ntfu wvu ê kelaante kin e, bô waa bwee wesebeene wvù diee nu Kpwatus gayte tεn ben e.

24 [Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bô kembonεn kew é kí enù ben ε bó. Fí enù nonεn.] *

Mbense enù fô Nyo' le

16:18 Fili 3:19; Kolo 2:4   16:19 1:8   16:20 1:7   16:21 Lem
16:1   16:23 2Tim 4:20   * 16:24 Κε boηwa' bo boyvuum nteen
bò bó to yawεε san diεw Nyo' jó κεηκε kencim kin κε.

²⁵ Mbense enù fô Nyo' le. E nu wvù wvù nulo ege é ben etemyi ntay bii no saaka wem wvù jee jemyi. Saaka wvù jee wvun nu wvù me nfewci ekumε Jisos Klistu. Wvù to shee nu kenyilε ke fiεε le ε bó to nyilε ε è bεε naa lo bvuyvuum e, ε keseen nu ε bó ε duηce wase ê beene.

²⁶ Kinyilε kin nu ε bó ε duηce wase. Mwεem mvù bonyii bo ntum Nyo' le to saηεε nu ε ge wase kí ε buy εmwa fô bitum bicii le. Nyo' wvù mεy lo nu wvù gayεε le bó eduηce ê bitum bicii wvu le bó else fitele yí ye le eyuuke wvù le.

²⁷ Mbense enù sekecii fô Nyo' wvun wvù è mεy ke wvù wvù feefene le, fele yí Jisos Klistu le. Fí enù nonεn.

**Nwa' Nyo' Monkan mo Monɛm
New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e